

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105003/B/2020/36109009465992708

SVETOVÁ PRODUKCIA A OBCHOD S KÁVOU

Bakalárska práca

2020

Patrik Bučič

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

SVETOVÁ PRODUKCIA A OBCHOD S KÁVOU

Bakalárska práca

Študijný program: medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Leonid Raneta, PhD.

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že predloženú bakalársku prácu som vypracoval samostatne. Všetky použité literárne zdroje som uviedol v zozname použitej literatúry.

2020

Patrik Bučič

PodĎakovanie

Chcel by som poďakovať môjmu školiteľovi Ing. Leonidovi Ranetovi, PhD. za odbornú pomoc, cenné rady, informácie, pripomienky a ochotu počas celého procesu vyhotovenia mojej bakalárskej práce.

ABSTRAKT

BUČIČ, Patrik: *Svetová produkcia a obchod s kávou*. - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Leonid Raneta, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 53 strán.

Obsah práce je zameraný na obchod s kávou a jej svetovú produkciu. Cieľom bakalárskej práce je priblížiť históriu kávy, porovnať odrody kávy Arabica a Robusta, informovať o krajinách, ktoré globálne produkujú najviac kávy, zmapovať miesto a podmienky obchodovania s kávou na trhu a zároveň porovnať dve východoafrické krajiny a vplyv kávy na ich ekonomickú situáciu. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje štyri grafy, sedemnást ilustrácií a štyri prílohy. Prvá kapitola je venovaná témam o histórii a prvom objave kávových zŕn, produkcii kávy, vysvetleniu pojmu kávovník, jeho pôvodu a rozdielnosti dvoch základných odrôd kávy. V prvej kapitole sa taktiež nachádza popis procesu obchodovania s kávou ako komoditou, obchodné štatistické údaje produkcie kávy, vývoj cien komodity za posledné desaťročie a aplikácia Englovej krivky a Englovho zákona na príklade kávy. Druhá kapitola definuje cieľ a úlohy práce, zároveň predkladá metodiku práce. Tretia kapitola charakterizuje krajiny Burundi a Rwanda, popisuje význam kávy a produkciu týchto krajín a zároveň ukazuje ich makroekonomický prehľad. V tretej kapitole sa taktiež nachádza štruktúra výdajov obyvateľov Burundi v nadväznosti na Englove krivky a Englov zákon a aplikácia Rybczynského teorémy na príklade Rwandy a zároveň obsahuje diskusiu. V závere uvádzame celkové zhodnotenie celej práce.

Kľúčové slová: Káva, Produkcia, Dopyt, Obchod.

ABSTRACT

BUČIČ, Patrik: *The world coffee production and trade*. - University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Thesis supervisor: Ing. Leonid Raneta, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 53 pages.

The content of the work is focused on the coffee trade and its world production. The aim of the bachelor thesis is to approach the history of coffee, compare Arabica and Robusta coffee varieties, inform about the countries that produce the most coffee globally, map the place and conditions of coffee trade on the market and compare two East African countries and the impact of coffee on their economic situation. The work is divided into three chapters. It contains four graphs, seventeen illustrations and four appendices. The first chapter is devoted to topics about the history and first discovery of coffee beans, coffee production, an explanation of the term coffee tree, its origin and the differences between the two basic varieties of coffee. The first chapter also contains a description of the process of trading coffee as a commodity, trade statistics of coffee production, commodity price changes over the last decade and the application of the Engel curve and Engel's law to the example of coffee. The second chapter defines the goal and tasks of the work, at the same time presents the methodology of the work. The third chapter characterizes the countries of Burundi and Rwanda, describes the importance of coffee for them, production of these countries and also shows their macroeconomic overview. The third chapter also presents the structure of expenditures of the people of Burundi in relation to Engel's curves and Engel's law and the application of Rybczynski's theorem on the example of Rwanda and also contains a discussion. In the end, we present an overall evaluation of the whole work..

Key words: Coffee, Production, Demand, Trade

OBSAH

ABSTRAKT	4
ABSTRACT	5
OBSAH	6
ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK	8
ZOZNAM GRAFOV, OBRÁZKOV A PRÍLOH	9
ÚVOD	10
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	11
1.1 STRUČNÁ HISTÓRIA KÁVY, AKO KÁVOVÉ ZRNÁ OHÚRILI SVET	11
1.2 KÁVOVNÍK - JEHO DRUHY A ICH PÔVOD	13
1.2.1 Arabica verzus Robusta	14
1.3 PESTOVATELSKÉ KRAJINY KÁVY	15
1.3.1 Svetoví producenti kávy	16
1.4 OBCHODOVANIE S KÁVOU	18
1.4.1 Produkcia plodiny podľa krajiny a celková svetová produkcia	23
1.5 ENGELOVA KRIVKA A ENGELOV ZÁKON NA PRÍKLADE KÁVY	25
2 CIEĽ A METODIKA PRÁCE	28
2.1 CIEĽ PRÁCE	28
2.2 METODIKA PRÁCE	28
3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	29
3.1 BURUNDI (BI)	29
3.1.1 Profil krajiny	30
3.1.2 Význam kávy a jej produkcia	30
3.1.3 Makroekonomický prehľad Burundi	32
3.1.4 Štruktúra výdajov obyvateľov Burundi	33
3.2 RWANDA (RWA)	34
3.2.1 Profil krajiny	35
3.2.2 Význam kávy a jej produkcia	37
3.2.3 Spoločnosť COOPAC	38
3.2.4 Makroekonomický prehľad Rwandy	39

3.2.5 Rybczynského teoréma na príklade Rwandy	41
3.3 DISKUSIA	42
ZÁVER	43
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	44
PRÍLOHY	50

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

Skratka	Význam
Brazília	Brazílska republika
Burundi	Burundská republika
DX	dolárový index označovaný
Etiópia	Etiópska federatívna demokratická republika
Ekvádor	Ekvádorská republika
FMV	Fakulta medzinárodných vzťahov
Guatemala	Guatemalská republika
H	hypotéza
Honduras	Honduraská republika
ICC	Integrated Circuit Card
ICE	InterContinental Exchange
in.	internet
India	Indická republika
Indonézia	Indonézska republika
Keňa	Kenská republika
Kolumbia	Kolumbijská republika
Kuba	Kubánska republika
Malawi	Malawijská republika
Mexiko	Spojené štáty mexické
NYBOT	New York Board of Trade
pH	kyslosť
RTE	rozvinuté trhové ekonomiky
RTE	rozvinutá trhová ekonomika
Rwanda	Rwandská republika
Slovensko	Slovenská republika
s.	strana
SR	Slovenská republika
§	paragraf
Taiti	Haitská republika
Tanzánia	Tanzánijská zjednotená republika
USD	Americký dolár
Uganda	Ugandská republika
Vietnam	Vietnamská socialistická republika
WHO	World Health Organization, Svetová zdravotnícka organizácia

ZOZNAM GRAFOV, OBRÁZKOV A PRÍLOH

Graf 1 Výroba kávy podľa krajiny	23
Graf 2 Vývoz kávy vyvážajúcimi krajinami	24
Graf 3 Čísla ICO Burundi	32
Graf 4 Čísla ICO Rwanda	40
Obrázok 1 Legenda o pastierovi a kozách	11
Obrázok 2 Kávovníkové čerešne	13
Obrázok 3 Kávové zrná	13
Obrázok 4 Arabica verzus Robusta	14
Obrázok 5 Bobuľový opasok Zeme	15
Obrázok 6 Ochorenie - kávová hrdza - chrobák Xylotrechus Quadripes	16
Obrázok 7 Futures z ICE	21
Obrázok 8 Vývoj ceny komodity - káva	21
Obrázok 9 Porovnanie svetovej produkcie Arabica vs Robusta.....	25
Obrázok 10 Engelova krivka - káva	26
Obrázok 11 Politická mapa Burundi.....	29
Obrázok 12 Hodnotový reťazec Burundi.....	31
Obrázok 13 Štruktúra výdajov Burundi.....	34
Obrázok 14 Politická mapa Rwandy	35
Obrázok 15 Afrika, Rwanda LEDABOLO 2019.....	36
Obrázok 16 Hodnotový reťazec Rwanda.....	38
Obrázok 17 Rybczynského teoréma Rwanda	41
PRÍLOHA 1 Káva C ® Budúcnosť AJ.....	50
PRÍLOHA 2 Káva C® Budúcnosť	51
PRÍLOHA 3 Zoznam 49 členských štátov k 4. februáru 2020	52
PRÍLOHA 4 Prehľad faktov o káve Burundi / Rwanda	53

ÚVOD

*„Káva, podobne ako hudba a filmy, nepozná žiadne hranice. Káva je jazyk sám o sebe.“
(Jackie Chan)*

Káva má širokú paletu rôznych chutí a farieb. Či je to horká, sladká, silná, čierna, biela alebo kyslá. To sú podoby kávy, ktoré v nás vzbudzujú pocit uspokojenia v každodennom živote. Pitie kávy bolo kedysi dávno akousi spoločenskou noblesou, či jednoducho podané dôvodom na krátke stretnutia. Pre mnohých je ľahké brať ako samozrejmosť dlhú cestu kávy z farmy až do porcelánovej šálky. Vedeli sme, že kávové zrno je semenom ovocia. Prostredníctvom kaviarní s výberovou kávou si milovníci kávy uvedomujú náročnosť, zložitosť prípravy i obchodu. Výzvy, ktorým čelia pestovatelia od nízkych cien po vrtkavý komoditný trh prebudili zvýšený záujem o udržateľné pestované kávy. Aj v minulosti platil koncept „za kvalitu sa platí viac“, tak to platí aj pri tejto komodite. Udržať rovnováhu medzi zásobovaním, dopytom, nákladmi a zároveň neopomenúť v súčasnej dobe ekológiu, stále ostáva práca náročná a nepredvídateľná.

Obsahom bakalárskej práce je poukázať na náročnosť procesu vzniku kávy od pestovania a zberu až po obchodovanie s komoditou.

Prácu tvoria tri kapitoly. Problematiku kávy zachytáva úvodná kapitola. Druhá kapitola definuje cieľ a metodiku práce. Tretia kapitola práce dáva priestor komparácii afrických krajín Rwanda a Burundi, ich produktivite a makroekonomickému porovnaniu pri exporte kávy aj diskusii. V závere je zhrnutie celej práce. Práca je určená verejnosti zaujímajúcej sa a zaoberajúcej sa produkciou a obchodovaním s kávou.

1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

Slovo „káva“ je odvodené od arabského „gahwah“, ktoré pôvodne znamenalo „víno“. Kávové zrná sa najprv žuvali, kým sa nezistilo, že zrná sa dajú pomlieť a prevariť s vodou a tak sa dá pripraviť nápoj. (Normanová, 1992, s. 6)

1.1 Stručná história kávy, ako kávové zrná ohúrili svet

História rozšírenia kávy do celého sveta je príbehom zmeny sveta ako takého. Je to zároveň príbeh náboženstva, otroctva, pašovania, lásky a komunity. Aj napriek niekoľkým bielym miestam vieme vďaka faktom a legendám dosledovať cestu kávy.

Obrázok 1 Legenda o pastierovi a kozách

Zdroj: EBENICA COFFEE s.r.o, 2020.

Legendy a mýty

Nevedno presne kedy, no isté je že kávu ľudia popíjali už v časoch biblických. Podľa hodnoverných údajov z vtedajších čias, praotec Jakob, syn Izáka, kúpil od svojho brata Ezava právo nie za chlieb a misu šošovice, ale za misu kávy.

Nie je možné neomylné potvrdiť či je táto legenda pravdivá. Veríme však, že káva ako nápoj sa udomácnila v kláštoroch. Či v mohamedánskych, budhistických alebo kresťanských sa dá dnes už ťažko určiť, pretože každé z týchto náboženstiev sa usiluje privlastniť si toto prvenstvo. V 15. storočí, keď vtedajšia Európa bola už v podstate pokresťančená Portugalcami, pásaval istý arabský pastier menom Kaldim v blízkosti

kláštora kozy. Viac ráz si všimol, že kozy sa občas z ničoho – nič rozšantia, vyskakujú a vystrájajú. Rozhodol sa, že bude kozy pozorne sledovať a zistí čo to občas vyvoláva ich dobrú náladu. Aj na to prišiel. Na okraji pasienka rástli na divých kríkoch akési bobule. Vždy, keď si niektorá koza na nich pochutnala, začala vyvádzať ani rozihrané kozliatko. Pastier svoj poznatok zreferoval predstavenému kláštora. Opát si dal priniesť bobule, ochutnal z nich zrno, no nechutilo mu. Preto ho na horúcom slnku trocha presušil a potom uvaril v čistej vode. Ani uvarené zrná mu však nechutili, ale zachutil mu nápoj – tmavý odvar z uvarených zrn. Keď sa opát presvedčil, že má nápoj osviežujúce účinky, prikázal povinne piť tento nápoj všetkým mníchom, aby sa im počas nočných modlitieb nezatvárali oči. Bobule nazval „kozími čerešňami“. Po čase sa mnísi zdôverili, že nápoj v nich vyvoláva mystické vízie a predstavy o blaženosti v raji, pitie kávy nadobudlo v kláštore rituálny charakter. Obrad mnísi sprevádzali „Ya Kawí“, ktoré opakovali 116 ráz. (Hubáč, 1991, s. 09-10).

Ranné objavy kávy. Káva bola objavená najmenej pred 1000 rokmi. Prvé písomné informácie boli zachytené v 13. storočí v Etiópii (De'Longhi Praga s.r.o., 2020). Panuje predstava, že kávu priniesli do Jemenu a Arábie africkí otroci v 15. storočí. Začiatkom 17. storočia však moslimskí mystici tzv. súfiovia prepašovali semienka z Jemenu do Indie. V Karibiku a juhoamerických kolóniách vysadili kávovník začiatkom 18. storočia. V roku 1727 poslali Portugalčania jedného námorného dôstojníka z Brazílie do Francúzskej Guyany, aby priniesol kávovníkové semienka. Z Južnej Ameriky a Karibiku sa kávovník rozšíril do Strednej Ameriky a Mexika. V priebehu niekoľkých storočí sa káva dostala do celého sveta. Najprv ako nápoj, potom ako komodita. (Moldvaerová, 2016, s. 10-11).

Konflikt káva alebo čaj

Pitie kávy sa postupne rozšírilo aj do severských európskych štátov. V 18. storočí vyvolal tento návyk aj vo Švédsku početné spory. Vytvorili sa dokonca aj dva tábory. V jednom bola na výslň káva a v druhom bol na prvom mieste čaj. Pretože kráľ Gustáv III. (1772-1792) už nemal trpezlivosť riešiť tento spor, rozhodol sa s nimi skoncovať svojráznym spôsobom. Dvom bratom, dvojčatám, odsúdeným za vraždu na dlhé roky väzenia, udelil milosť. Prikázal im však, že jeden z nich musí každý deň, vypiť porciu silnej kávy, druhý také isté množstvo silného čaju. Zdravotný stav obidvoch sledovali dvaja lekári - jeden prívrženec kávy, druhý čaju. Prešli roky a nijaké zdravotné rozdiely sa medzi dvoma bratmi neprejavili. Po čase zomrel jeden z lekárov, krátko po ňom aj druhý, medzitým zabili kráľa, no obidvaja kandidáti kávovej či čajovej strany si pokojne deň čo deň popíjali svoju dávku kávy a čaju.

Nakoniec predsa triumfovala káva. Čajový trestanec zomrel. Dožil sa „len“, 83 rokov. Kedy zomrelo jeho kávové dvojča, knihy už neuvádzajú (Hubáč, 1991, s. 20- 21).

1.2 Kávovník - jeho druhy a ich pôvod

Podobne ako pri hrozne na víno alebo chmeli na pivo aj kávovníkové čerešne pochádzajú z rastliny, ktorá má rôzne odrody a variety. Rod tohto kvitnúceho stromu sa volá kávovník (*Coffea*). Kávovníková čerešňa je veľmi podobná tej našej slovenskej. Jej farba v čase dozretia je sýtočervená, avšak netreba sa zľaknúť, ak sa stretnete so žltými, oranžovými či svetlo fialovými čerešňami. Jedná sa o špeciálne odrody. (Moldvaerová, 2016, s. 12). Úroda kávovníkových čerešní je jeden alebo dvakrát do roka. Aj napriek krásnemu bielemu kvetu kávovníka, bobule majú širokú paletu farieb. Na rast pôsobí viacero faktorov, ako je napr. druh pôdy, odroda, podnebie a pod. (Academy of Coffee s.r.o., 2017)

Obrázok 2 Kávovníkové čerešne

Zdroj: Academy of Coffee s.r.o, 2017.

Obrázok 2 aj obrázok 3 zobrazujú kávové zrná, ktoré majú ako prírodný produkt zelené sfarbenie. Tento plod, kávové zrno, je veľmi tvrdý a rastie v kávovníkovej čerešni, inak povedané v bobuli (Academy of Coffee s.r.o., 2017).

Obrázok 3 Kávové zrná

Zdroj: Academy of Coffee s.r.o. 2017.

Voľne rastúce druhy kávovníka sa nachádzajú v divej prírode, najmä na Madagaskare a Afrike, ale aj v Ázii a Austrálii. Iba druhy *Coffea arabica* a *Coffea canephora*, bežne označované ako Arabica a Robusta sú pestované vo veľkom na komerčné účely a predstavujú 99% svetovej produkcie (Moldvaerová, 2016, s. 12).

1.2.1 Arabica verzus Robusta

Rozdiely medzi Arabicou a Robustou sú badateľné a každý kávovník má svoje špecifiká, ktoré sa odrážajú na ich kvalite. Základné rozdiely sú v samotnom kávovníku, špecifiká vznikajú už pri samotnom pestovaní a to ovplyvňuje finálny produkt. Arabicu a Robustu možno rozoznať aj podľa ich tvaru. Zrnko Arabicy je plochšie a viac natiahnuté, väčšinou so zakrivenou ryhou v strede. Robusta je menšieho, vypuklejšieho a viac oblého tvaru s rovnou ryhou v strede zrnka. (viď obrázok 4).

Obrázok 4 Arabica verzus Robusta

Zdroj: TS Server.sk. 2016.

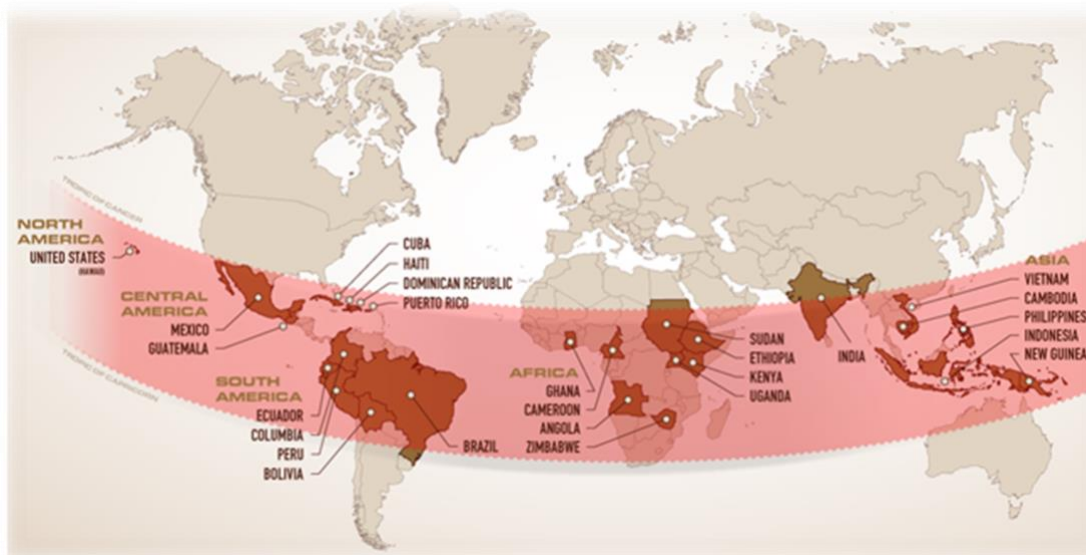
Na pestovanie je náročnejšia Arabica, potrebuje vyššiu nadmorskú výšku (cca. 600-2000 metrov nad morom), prvú úrodu môže mať až po šiestich rokoch a poskytuje ju po dobu približne 25 až 35 rokov. Kávovník Arabicy dorastá do výšky 3 až 5 metrov a ideálne teplotné rozmedzie na rast je medzi 15 a 24 stupňov Celzia. Naopak Robusta sa môže pestovať v nižších nadmorských výškach vďaka čomu zreje rýchlejšie a prvú úrodu dosahuje už po 2-3 rokoch. Jej kávovník môže dosiahnuť až 13 metrov a ideálnymi podmienkami na pestovanie je teplejšie a stabilnejšie počasie s teplotou približne 24 až 29 stupňov Celzia. Rozdielom je aj to, že Arabica má dvojročný cyklus úrody, ktorý môže viesť k striedaniu ťažkých a ľahkých plodín. Tento faktor ovplyvňuje ročné príjmy poľnohospodárov pri pestovaní tejto odrody. Či je to tento dôvod alebo iný, o Arabice sa hovorí, že je kvalitnejšou káva, ale nie je to pravidlom. Arabica má širšiu paletu chuťového rozsahu, obsahuje viac

cukru, obsahuje menej kofeínu ako Robusta a počas procesu praženia uvoľňuje viac aromatických olejov. Okrem toho sa Arabica môže pochváliť, že tvorí cca 75% produkcie na svete. Vedomé sadenie, pestovanie odrody kávy Robusta je menej náročné. Robusta je charakteristická svojimi zemitými tónmi. Výhodou je u nej aj viacročná úroda, ale naopak chuť je jednotvárna, čoho dôsledkom je aj nižšia cena a zároveň aj kvalita. Zložkou instantných káv je hlavne odroda Robusta. Nemôžeme opomenúť, že kvalitu kávy a chuť ovplyvňuje aj jej spracovávanie (Obchodskavou.sk, 2015).

1.3 Pestovateľské krajiny kávy

Rovnoběžky obratníka Raka a Kozorožca sú pásmom celosvetovej produkcie kávy. Toto pásmo dostalo názov Bean belt – bobuľový opasok (Obrázok 5).

Obrázok 5 Bobuľový opasok Zeme

Zdroj: Geobeebee, 2020.

Pestovanie kávy je rozsiahle, v súčasnej dobe už približne v sto krajinách sveta. Ani pestovanie kávy sa nezaobíde bez priaznivých podmienok. Prvoradý a dôležitý faktor zohráva samotná zem, ktorá by mala byť kyprej a ľahkej štruktúry pre jemné hebké korene kávovníka. V prípade, že nie sú vyhovujúce podmienky ako napr. dostatok slnka, teplota, pH alebo nedostatok minerálov, postupne sa to odzrkadlí na kávovníkoch tým, že začnú vysychať a potom zaniknú. Nemôžeme opomenúť faktor ako je nadmorská výška. Pestovanie kávy nie je len taká hocijaká robota, je to práca, ku ktorej musí mať pestovateľ

pozitívny vzťah, je to ako poslanie. Negatívnym faktorom sú chrobáky *Hypothenemus Hampei* a *Xylotrechus Quadripes*, kávovníková hrdza a iné (Academy of Coffee s.r.o., 2017).

Obrázok 6 Ochorenie - kávová hrdza - chrobák *Xylotrechus Quadripes*

Zdroj: Academy of Coffee s.r.o. 2013.

Nedá sa nespomenúť i tie najdrahšie kávy sveta, ktoré často vznikajú napriek trpeniu niektorých zvierat. Nehrajme sa na kávových gurmánov a vďaka našej nenásytosti po niečom exkluzívnom, nedopustíme ako turisti, aby sme si uspokojili naše jazyčky, napriek zlým podmienkam v chovaní slonov alebo cibetiek.

1.3.1 Svetoví producenti kávy

Brazília je viac ako 150 rokov na najvyššej priečke medzi producentmi kávy. S podielom viac ako 30% neohrozene kraľuje veľmociam kávy. Táto juhoamerická krajina vyprodukuje ročne viac ako 50 miliónov kávových vriec (Ekávičkár, 2020). Miestne rozdiely sú ťažko zistiteľné, ale vo všeobecnosti môžeme povedať, že Brazília produkuje jemne prané Arabicy so sladkými tónmi, jemnou kyslosťou a strednou štruktúrou. V roku 1920 pochádzalo až 80% všetkej svetovej produkcie kávy z Brazílie. Postupom času, ako iné krajiny zvyšovali svoju produkciu kávy, podiel Brazílie na celkovej produkcii klesol. V súčasnej dobe sa ustálil a teraz Brazília aj naďalej zostáva najväčším producentom kávy na svete. Najviac pestuje Arabicu a medzi nimi aj iné druhy (Moldvaerová, 2016, s.92).

Z Vietnamu pochádza niekoľko jemných, sladkých a orieškových variet, ktoré sú zaujímavé aj pre trh s odrodovou kávou. Vietnam začal produkovať kávu v roku 1857. Na začiatku 20. storočia, keď sa v krajine udiali niektoré politické reformy, farmári výrazne

zvýšili produkciu kávy s cieľom využiť jej dobré ceny na trhu. V priebehu desaťročia sa Vietnam stal druhým najväčším producentom kávy na svete. Výsledkom však bolo, okrem iného aj to, že podradná Robusta zaplavila trh a podporila tak trend nízkej ceny na úkor kvality. V súčasnosti sa miestna vláda snaží o rovnováhu medzi ponukou a dopytom. Hoci je Robusta naďalej hlavnou plodinou Vietnamu, pestuje sa tu aj menšie množstvo Arabicy (Moldvaerová, 2016, s. 87).

Káva z Kolumbie. Káva z tejto krajiny patrí v svetovom meradle medzi najkvalitnejšie. S produkciou okolo 10 miliónov vriec je na tretej priečke. (Ekávičár, 2020). Táto káva ponúka široké rozpätie chuťových atribútov – od sladkej, orieškovej a čokoládovej až po kvetinovú, ovocnú a takmer až tropickú. Každý región ponúka svojrázny profil. Hory Kolumbie ponúkajú širokú paletu mikroklimatických podmienok, ktorým pravdepodobne možno vďačiť za výnimočnú kvalitu kolumbijskej kávy. Všetka káva je tu Arabica vrátane rôznych odrôd.

Krajina **Etiópia** býva často oslavovaná ako rodisko Arabicy. Napriek tomu, že táto krajina nemá veľa kávovníkových fariem, často sa im hovorí les, záhrada alebo plantáž, tak až približne 15 miliónov ľudí zo 105 miliónov celkového obyvateľstva krajiny sa podieľa na produkcii kávy od zberu po vývoz. Etiópia disponuje unikátnou biodiverzitou odrôd a variet, aké sa nikde inde na svete nenachádzajú. Komplexná zmes domácich odrôd a variet zaručujú tejto káve unikátny chuťový potenciál. Je známa svojimi neobyčajne elegantnými kvetinovými, bylinkovými a citrusovými tónmi. (Moldvaerová, 2016, s. 58). Kávové zrná Arabicy sa tu nazývajú Longberry a tie sú veľké ako fazuľa. Druhé zrná sú o niečo menšie a volajú ich Shortberry (Manucafe.sk, 2020).

Honduras - je schopný vypestovať veľmi čisté a komplexné chutiace zrná, ale trpí zlou infraštruktúrou a nedostatkom staníc s kontrolovaným sušením (Moldvaerová, 2014, s. 114). **India** – plantáže na juhu krajiny produkujú ročne okolo 5 miliónov vriec kávy. Väčšinu tvorí menej kvalitná Robusta. Indická Robusta a Arabica sú výnimočné obľúbené vďaka ich plnému telu a malej kyslosti. Arabica z Indie patrí medzi najlepšie kávy na svete. Pestujú ju drobní pestovatelia. S produkciou okolo 9 miliónov vriec jej patrí štvrté miesto medzi svetovými producentmi kávy. (Ekávičár, 2020)

Nie je prekvapujúce, že **Uganda** patrí medzi popredných, najväčších exportov Robusty, keďže táto odroda je pre krajinu pôvodná a dodnes divo rastie na mnohých miestach (Moldvaerová, 2016, s. 70).

Mexiko – trh v USA je zásobovaný hlavne kávou z tejto krajiny. S produkciou 3,7 milióna vriec ročne uzatvára prvú desiatku najväčších kávových producentov na svete.

Káva z **Guatemaly** patrí medzi kvalitné a kávičkármi veľmi žiadané. (Ekávičkár, 2020).

Ešte spomenieme: z Afriky:

Zo všetkých káv sveta, Keňa ponúka jednu z aromaticky najintenzívnejších a výrazne kyslých káv. Chute sa jemne menia podľa pestovateľskej oblasti, ale väčšina disponuje unikátnym komplexom ovocných a bobuľových tónov, citrusovou kyslosťou, šťavnatosťou a bohatou textúrou. (Moldvaerová, 2016, s. 60).

Malawi, jedná sa o najmenších svetových producentov kávy. Priťahuje pozornosť jemnými kvetinovými chuťami kávy z východnej Afriky (Moldvaerová, 2016, s. 71).

Tajuplná **Tanzánia** sa prezentuje aj s bohatými, pestrými najpočetnejšími druhmi živočíšneho sveta ale i rôznorodosťou zaujímavých kávovníkov. Chute tanzánskej kávy môžeme rozdeliť medzi sucho spracované, sladké Robusty a Arabicy s plným telom z oblasti Viktóriinho jazera a výrazne bobuľovo citrónové chute pranej Arabicy, ktorá sa pestuje vo zvyšku krajiny (Moldvaerová, 2016, s. 62). Z oblasti Kilimandžára obsahuje káva kvetinové tóny. (Sebera, 2016).

Z Indonézie, Ázie a Oceánie sú to tieto štáty alebo oblasti: Austrália, Čína, Jáva, Jemen, Sumatra, Sulawesi, Thajsko.

Zo Strednej a Južnej Ameriky: Bolívia, Ekvádor, Kostarika, Peru.

Guatemala – guatemalská káva má tiež rozmanité chute kávy. Národná kávová asociácia identifikovala osem regiónov a každý región má svoj charakteristický chuťový profil kávy. (Moldvaerová, 2016, s. 102).

Karibik a Severná Amerika: Haiti, Havaj, Jamajka, Kuba, Mexiko, Portoriko a iné. **Štáty Rwanda a Burundi sú rozpracované v empirickej časti práce.**

1.4 Obchodovanie s kávou

Každá národná ekonomika je vybavená rozdielne nielen pokiaľ ide o celkovú úroveň podnikateľského prostredia a schopnosti vedieť ho efektívne komerčne využívať. To má značný vplyv na ekonomické výsledky každej krajiny, firiem pôsobiacich na jej teritóriu, ale aj napr. vo vzťahu prílivu zahraničných investícií. Medzinárodný obchod umožňuje komparatívne výhody každej národnej ekonomiky rozvíjať, resp. aktívne utlmovať vlastné komparatívne nevýhody, a tak podporiť celkovú konkurencieschopnosť. Vývoj svetového hospodárstva v každom kroku dokazuje, aké zložité je úspešné ekonomické presadzovanie sa jeho jednotlivých súčastí. Nakoľko nie je homogénnym celkom, ale ekonomicko –

politickou polycentrickou sústavou zloženou z rôznych relatívne výrobné uzatvorených a ekonomicky samostatných štátnych celkov, vzťahy medzi jeho jednotlivými súčasťami prebiehajú za veľmi rôznych podmienok. Alfou a omegou úsilia každej krajiny alebo firmy sa stala permanentná snaha o zabezpečenie potrebných podmienok na trvalý rast vlastnej konkurencieschopnosti. Ako najvýznamnejšia súčasť vonkajších hospodárskych vzťahov je medzinárodný obchod taktiež faktorom, ktorý signalizuje, aká je reálna úroveň a skutočný stav svetového hospodárstva i jeho jednotlivých teritoriálnych súčastí.

Vývoj medzinárodného obchodu skúmaný z pohľadu jeho tovarovej štruktúry nám napovedá ako sa využívajú komparatívne výhody jednotlivých regiónov svetového hospodárstva. Je prirodzené že jednotlivé krajiny sa snažia vyvážať tie suroviny alebo výrobky, u ktorých môžu takúto výhodu na medzinárodných trhoch uplatniť a dovážať tie, ktoré im pomôžu zabezpečiť také vstupy, u ktorých takúto výhodu nemajú. Tovarová štruktúra je tiež závislá od ekonomického rozmeru krajiny. Medzinárodný obchod je dlhodobo priamym prostredníkom medzi menej rozvinutými krajinami, ktoré sú historicky predovšetkým dodávateľmi surovín a spätnými odberateľmi hotových výrobkov a rozvinuté trhové ekonomiky (RTE), ktoré sú ich spracovateľmi a súčasne dodávateľmi do všetkých súčastí svetového hospodárstva. Tovarová štruktúra medzinárodného obchodu si prešla vo svojom vývoji postupnými mnohými zmenami (Baláž a kol., 2010, s. 201-203).

Ako sa obchoduje s komoditou - káva. Komodity sú obvykle hmotné, prírodné produkty určené na ľudskú spotrebu, napr. káva, čaj, vanilka. Medzi komodity patrí napr. aj zlato, striebro, ropa a pod. Cena niektorých komodít sa odvíja od viacerých faktorov: napr. dopyt po tovare na trhu, negatívne klimatické podmienky (živelné pohromy), problémy pri ťažbe, obchodné podmienky (clá), svetové konflikty a ekonomika.

Klasifikácia prírodných zdrojov na komoditných trhoch:

- kovy, **mäkké komodity (softs)**, energie.

My sa zameriame na mäkkú komoditu kávu. Obchodovanie s komoditami sa realizuje na špecializovaných globálnych, veľkých burzách, ktoré napomáhajú regulovať a sledovať rozmer ponuky a dopytu. (ETX Capital, 2018).

Medzinárodné obchodovanie predstavujú široký komplex rôznorodých činností účastníkov zahraničného trhu zabezpečujúcich zahraničnoobchodnú činnosť prostredníctvom využitia určitej obchodnej metódy. Burza je vrcholový trh, ktorého vznik je spojený s rozvojom obchodnej činnosti. Kategória búrz je rôznorodá: všeobecné, ktoré potom delíme podľa druhu tovaru a špecializované. Nás zaujímajú (tovarové) komoditné

burzy. Tieto burzy sú jadrom svetového obchodu so surovinami a poľnohospodárskymi plodinami homogénneho charakteru, na ktorých sa stretáva ponuka a dopyt najvýznamnejších výrobcov, vývozcov, dovozcov a odberateľov. Na komoditných burzách sa obchoduje so zastupiteľským tovarom na základe vzoriek, burzových štandardov a uznávaných označení, ktoré určujú kvalitu tovaru (Baláž a kol. 2010, s. 401-402).

Káva očami čísiel:

- V roku 2015 bola produkcia kávy vo svete: 160 miliónov vriec.
- Jedno klasické kávové vrece má hmotnosť: 60 kg.

Pestovanie kávy je rozsiahle takmer v 90% rozvojových krajín, čo tvorí cca 50 krajín sveta, hlavným zdrojom úrody kávy je Americký kontinent. (OBCHODSKÁVOU.sk, 2015).

Káva ako komodita

Na cenu kávy vplýva veľa faktorov, ako je napr. obdobie extrémnej volatility, teda veľkej kolísavosti.¹ Príčinou tohto javu je nevyspytateľná a veľmi ťažko odhadnuteľná výnosnosť kávovníkov. Preto sa môže stať a nie je to žiadnou výnimkou, že jeden rok je na trhu nadúroda a ďalší rok je kávy nedostatok. Celkovo káva ako komodita má svoje nezastupiteľné miesto na trhu. Na celkovú úrodu v prvom rade vplýva počasie a potom iné ostatné procesy. Nedá sa opomenúť, že pri vysokej kolísavosti majú svoje stále miesto aj špekulanti (Banky na Slovensku, 2020). Hlavným centrom pre obchodovanie s kávou je InterContinental Exchange (ICE). Jedná sa o Americkú spoločnosť, ktorá je na trhu od roku 2001. Na burze ICE sa dá obchodovať s rôznymi komoditami, my sa však zameriavame na kávu.² V New Yorku sa obchoduje s kávou Arabica a jej cena sa vyjadruje v centoch za libru. S Robustou sa obchoduje v anglickom Londýne a jej cena sa vyjadruje v dolároch za tonu.

¹ V tomto prípade ide o rozsah a rýchlosť pohybu cien. Analytici si pozorne všimajú volatilitu, index a špecifické cenné papiere, na základe skúmania môžu predchádzať riziku (Capital.com, 2020).

² Najpodstatnejším tovarom obchodovania ICE sú energetické futures. Na burze sa dá obchodovať: s emisiou, s ropou alebo plynovým olejom. Na newyorskej burze je možnosť obchodovať s komoditami ako je napr.: kakao, bavlna, káva, pomarančový džús i cukor. Súčasťou obchodovania na burze ICE v New Yorku (NYBOT) je aj index, ktorý je veľmi dôležitý – konkrétne dolárový index označovaný ako DX (TRIM Broker, a.s., 2020).

Obrázok 7 Futures z ICE

ICE	Európa	Emisie	CFI	Karbónové finančné emisie
			CER	CER emisie
	New York	Energie	LCO	Ropa Brent
			WBS	Ropa WTI
			FP	Plynový olej
	Komodity	CC	Kakao	
		CT	Bavlna	
		KC	Káva	
		OJ	Pomarančový džús	
		SB	Cukor	
	Akiový index	TF	Russell 2000	
	Menový index	DX	Dolárový index	

Zdroj: TRIM Broker, a.s. InterContinental Exchange, 2010.

Na obrázku 7 máme možnosť vidieť, s akými futures sa obchoduje na burze ICE. Prevládajú predovšetkým komodity a energie.

Obrázok 8 Vývoj ceny komodity - káva

Zdroj: Kurzy.cz, 2020.

Káva - podrobný graf od 10.5.2010 do 08.05.2020 vývoja ceny komodity káva 1 libra v mene USD (Americký dolár - oficiálna mena Spojených štátov amerických).

V podrobnom grafe na obrázku 8 vidíme formovanie a kolísanie ceny komodity kávy za posledných desať rokov. Svoje maximum dosiahla v roku 2011, kedy dosiahla hodnotu 306,15 amerických dolárov za libru. Dôvodom tejto vysokej hodnoty bolo viacero faktorov. Jedným z nich bola slabá úroda v Kolumbii, ktorá je popredným producentom kávy Arabica.

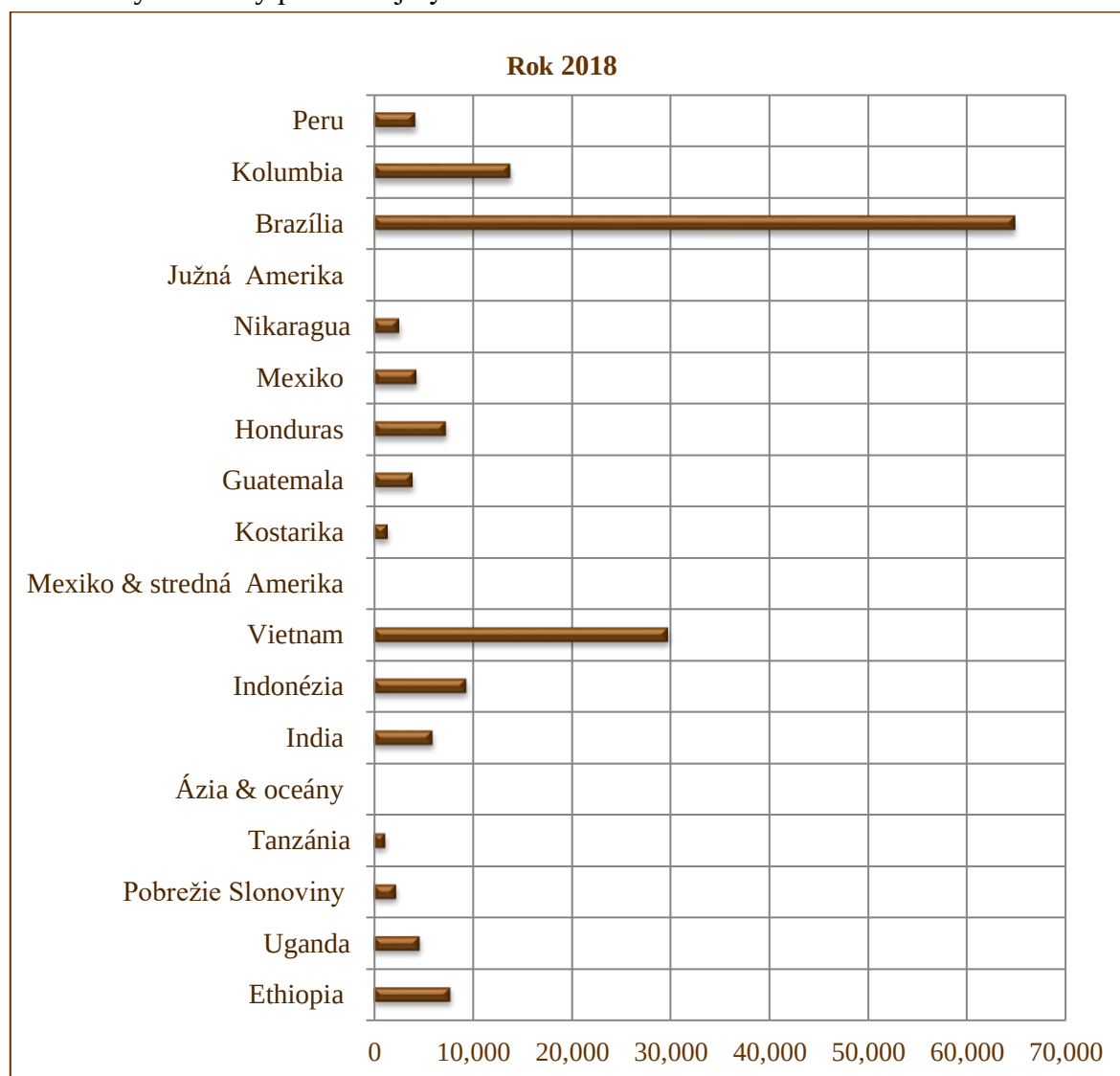
Slabá bola aj produkcia kávy v Brazílii, ktorá je najväčším pestovateľom kávy na svete. Zvyšovanie cien väčšinou spôsobilo zlé počasie, v roku 2011 však prevažovali obavy z dodávok. V predchádzajúcich rokoch totiž poľnohospodári v oblasti Strednej Ameriky znížili plochu, na ktorej sa káva pestovala. Na grafe vidíme, že cena kávy sa stabilne znižovala v dôsledku veľkého množstva zásob a klesajúcemu dopytu zo strany odberateľov až po rok 2014, kedy opäť prišlo k výraznému nárastu na hodnotu 217 dolárov za libru (oproti roku 2013 kedy bola cena 110 dolárov za libru). Príčinou bola nízka zásoba kávy v Brazílii z dôvodu veľkého sucha, ktoré nastalo v mesiaci január. Medzi rokmi 2014 – 2015 prišlo ku veľkej volatilitě pri vývoji ceny kávy. Dôsledkom boli nejasné odhady o zmenách pestovateľských podmienok alebo termínu zberu v Južnej Amerike. Cena kávy najskôr vzrástla ako dôsledok na nižšie odhady brazílskej produkcie a neskôr klesla ako reakcia na predpoveď sucha v hlavných pestovateľských oblastiach Brazílie, ktoré by malo podporiť rýchly a hlavne bezproblémový zber. (FX Street, 2015) Výraznejší pokles cien káva zaznamenala na začiatku roka 2016. Dôsledkom boli vysoké zásoby tejto komodity a očakávanie nárastu produkcie v Brazílii. Ďalší nárast cien môžeme zaznamenať v roku 2017, kedy cena dosiahla 174 dolárov za libru (oproti roku 2016 kedy bola cena 116 dolárov za libru). Hlavnou príčinou tohto nárastu boli klimatické zmeny, vďaka ktorým sa káva stala v niektorých oblastiach najmenej vhodnou plodinou na pestovanie. Nasledujúce roky ceny káva pomerne stabilne fluktovala. Za zmienku stojí zvýšenie ceny na 138 dolárov za libru na konci decembra roku 2019 a následný pokračujúci nárast ako reakcia na obavy z poklesu zásob v dôsledku koronavírusovej krízy. Ako reakcia na koronavírus začalo mnoho krajín a spotrebiteľov zvyšovať zásoby tejto komodity a kvôli tomu začala cena kávy opäť rásť (FX Street, 2020)

Obchodné štatistické údaje

Hlavnou medzivládnu organizáciou pre kávu je Medzinárodná organizácia kávy (ICO). Táto organizácia združuje a prepája vyvážajúce a dovážajúce krajiny a dohliada na vzájomnú medzinárodnú spoluprácu. Jej členovia tvoria 98% svetovej výroby kávy a 67% svetovej spotreby. (ICO, Poslanie, in. 2020). Zoznam 49 členských štátov k 4. februáru 2020 si môžete pozrieť vid'. PRÍLOHA .

1.4.1 Produkcia plodiny podľa krajiny a celková svetová produkcia

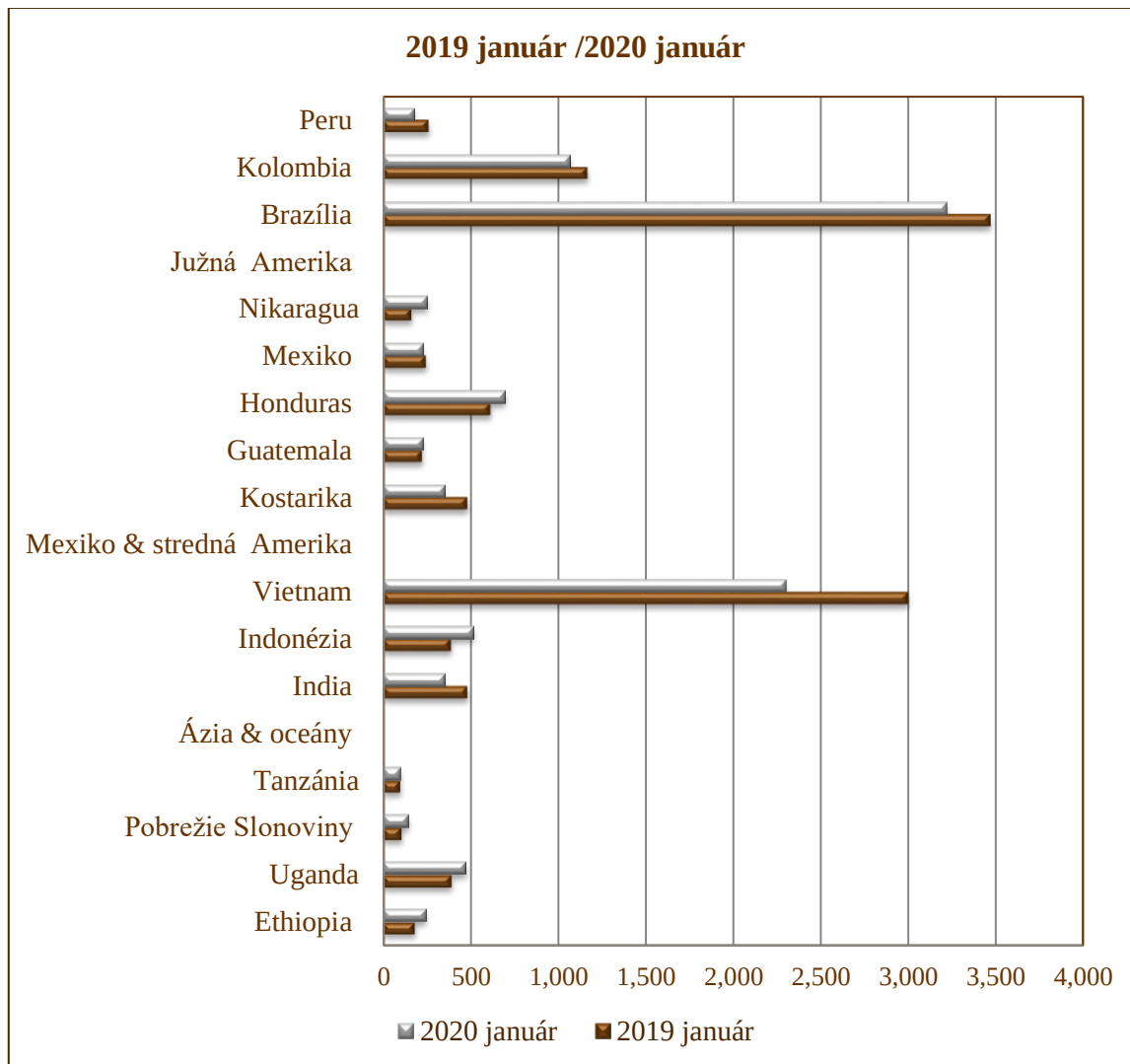
Graf 1 Výroba kávy podľa krajiny

Zdroj: Medzinárodná organizácia kávy , 2020, vlastné spracovanie.

Analýza výsledkov výroby kávy podľa krajiny je nasledovná: Brazília je na prvej pozícii vo výrobe kávy. Druhú priečku obsadil Vietnam. Kolumbia sa nachádza na tretej priečke. Poslednú pozíciu v grafe obsadila Tanzánia.

Graf 2 Vývoz kávy vyvážajúcimi krajinami

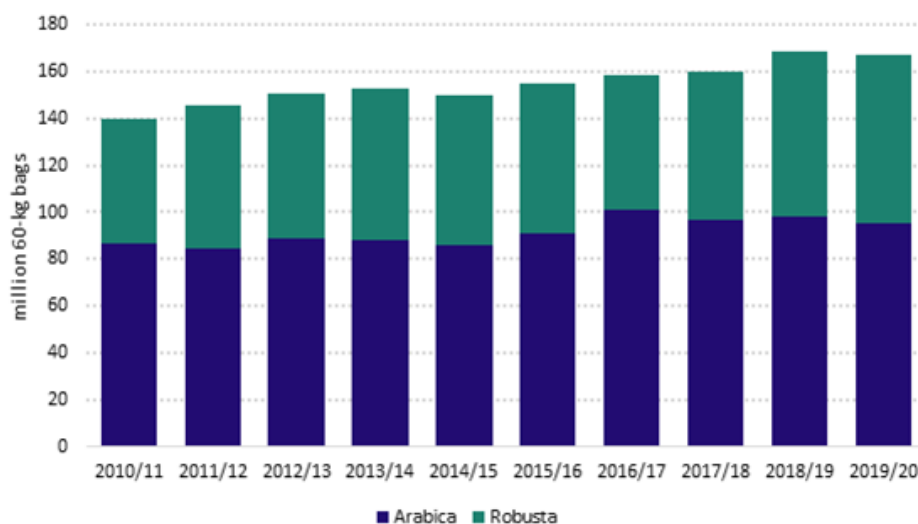
Zdroj: Medzinárodná organizácia kávy , 2020, vlastné spracovanie.

Komparácia mesačnej štatistiky vývozu kávy za obdobie - január 2019/2020. Ako je vidieť na grafe 2 Brazília je najviac vyvážajúcou krajinou kávy na mesiac január 2019/2020.

Ako už bolo spomenuté, hlavnými odrodami kávy sú Arabica a Robusta. Vo svetovej produkcii prevažuje Arabica, avšak každým rokom sa viac a viac do popredia dostáva Robusta. Príčinou je jej menšia cenová náročnosť pestovania, odolnosť voči chorobám, menšia náročnosť na pestovanie a určite aj to, že svojou nižšou predajnou cenou v porovnaní s Arabicou si ju môže dovoliť väčšie množstvo spotrebiteľov aj s nižšími príjmami. Svetová produkcia v kávovom roku 2018/2019 sa odhaduje na 169 miliónov vriec, čo predstavuje nárast o 5,4% v porovnaní s rokom 2017/2018. Výroba odrody Robusta sa zvýšila o 11% na 70,67 miliónov vriec, zatiaľ čo produkcia Arabicy vzrástla o 1,7% na 98,33 miliónov vriec

najmä vďaka vysokej produkcii Brazílie, pretože v Hondurase, Mexiku a Peru prišlo ku poklesu produkcie odrody Arabica. Dôležitým faktom je aj to, že po poklese pestovania Robusty v Brazílii v rokoch 2016/2017 prišlo už druhý rok po sebe k výraznejšiemu navýšeniu. (International Coffee Organization Blog, 2020)

Obrázok 9 Porovnanie svetovej produkcie Arabica vs Robusta

Zdroj: International Coffee Organization Blog, 2020.

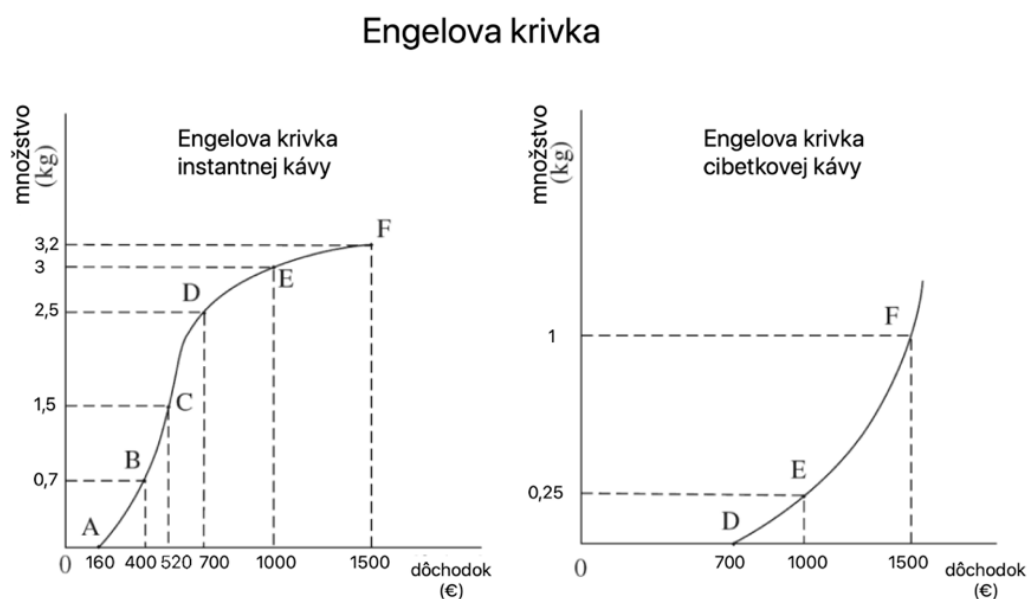
Podľa predpokladov odborníkov sa očakáva, že svetová produkcia v kávovom roku 2019/2020 klesne o 0,9% na 167,4 milióna vriec. V prípade Robusty by malo prísť k ďalšiemu nárastu a to o 1,5% na 71,72 miliónov vriec. Naopak, predpoklady pre Arabicu nie sú také priaznivé a jej produkcia by mala klesnúť o 2,7% na 95,68 milióna vriec. Hlavnou príčinou poklesu produkcie Arabicy je to, že úroda Brazílie sa v tomto kávovom roku nachádza mimo svojho dvojročného cyklu. (International Coffee Organization Blog, 2020) Na obrázku 9 je zobrazené porovnanie produkcie odrôd Arabica a Robusta v poslednom desaťročí. Vo svetovej produkcii stále prevláda Arabica, avšak v posledných rokoch sa produkcia Robusty výrazne zvýšila a predpokladá sa, že v najbližších rokoch bude tento trend pokračovať.

1.5 Engelova krivka a Engelov zákon na príklade kávy

Nemecký štatistik Ernst Engel vyslovil v 19. storočí hypotézu známu ako Engelov zákon, ktorá znie: s nárastom dôchodku sa výdaje obyvateľstva na potraviny relatívne (nie

absolútne) znižujú, inak povedané, podiel potravín v ich spotrebnom koši sa znižuje. Platnosť tohto zákona sa potvrdila. Príkladom je porovnanie kedy v roku 1853 dosahoval podiel potravín na výdajoch belgických domácností 50 až 60 percent. Dnes je to aj v najchudobnejších domácnostiach iba okolo 20 percent. Je ale veľmi problematické zisťovať Engelove výdajové krivky na základe časového vývoja, pretože nikdy si nemôžeme byť istí či sa výdaje na jednotlivé skupiny statkov menia ako reakcia na rast dôchodku alebo ako reakcia na zmenu cien. Užitočnou metódou, ktorá nás môže viesť k Engelovým výdajovým krivkám je rozdelenie obyvateľstva na skupiny s nízkymi a s vysokými dôchodkami a porovnanie štruktúr výdavkov u jednotlivých skupín. (Holman, 2007, s. 77) Pri raste dôchodkov prichádza k zníženiu podielu výdajov na základné skupiny statkov, ktoré môžeme označiť ako nevyhnutné statky. Medzi nevyhnutné statky môžeme zaradiť napríklad potraviny, nealkoholické nápoje alebo oblečenie. Pri iných skupinách statkov, takzvaných luxusných statkov, práve naopak prichádza ku zvýšeniu podielu výdajov. Do tejto skupiny patria napríklad automobily alebo bytové vybavenie. Engelova krivka vyjadruje závislosť dopytovaného množstva na dôchodku spotrebiteľa (ceteris paribus). Táto závislosť pri tom nie je jednoznačná, ale záleží na tom, či ide o podradný alebo normálny statok. S nárastom reálneho dôchodku spotrebiteľ nakupuje viac normálnych statkov, ale menej podradných statkov. Normálne statky rozdeľujeme na statky nevyhnutné a luxusné.

Obrázok 10 Engelova krivka - káva

Zdroj: Holman, 2007, vlastné spracovanie

Na obrázku 10 je znázornená Engelova krivka instantnej kávy a Engelova krivka cibetkovej kávy. Na ľavej strane sa nachádza Engelova krivka instantnej kávy. Je rastúca, ale od bodu C sa jej rast spomaľuje. Vysvetlením tohto javu je, že s rastom dôchodku sa prírastky kupovanej instantnej kávy znižujú. To znamená, že instantná káva je pre spotrebiteľa normálny statok nevyhnutný. Na pravej strane sa nachádza Engelova krivka cibetkovej kávy. Je rastúca a jej rast sa zrýchľuje – s rastom dôchodku sa prírastky kupovanej cibetkovej kávy zvyšujú. To znamená, že pre spotrebiteľa je cibetková káva normálny statok luxusný.

Je káva luxusná potravina?

Odpovedať na túto otázku nie je ľahké, pretože káva je veľmi špecifická vzhľadom na veľké množstvo rôznych druhov káv a rozdielnosť ich cien. Preto sa nedá presne určiť či je káva luxusnou potravinou alebo nie. Z ekonomického hľadiska môžeme napríklad cibetkovú kávu považovať za luxusný statok, avšak existujú aj druhy káv, ktoré sú oveľa lacnejšie a prístupnejšie väčšiemu množstvu obyvateľstva. Kávu, nepozerajúc na špecifickosť druhov, vo všeobecnosti si však môže dovoliť veľké množstvo ľudí čo sa potvrdzuje dlhodobou rastúcimi množstvami jej produkcie. Vhodnou metódou by bolo porovnať správanie ľudí s nízkymi a vysokými dôchodkami. Keby ľudia s vysokými dôchodkami pili viac kávy ako ľudia s nízkymi dôchodkami, mohli by sme to považovať ako dôkaz, že káva je luxusnejším statkom. Štúdie zatiaľ nepreukázali presnú odpoveď na otázku či bohatší ľudia pijú viac kávy. Dokázali iba rozdielnú spotrebu druhov káv medzi spotrebiteľmi. Faktom však je, že drvivá väčšina ľudí vo svete je s príjmom menším ako desať dolárov za deň. V dôsledku toho sa pre nich stáva odroda Arabica pomerne nedostupná vzhľadom na svoju vyššiu cenu a preto sa viac orientujú na konzumáciu odrody Robusta. Kým ľudia s nižšími dôchodkami viac konzumujú instantnú kávu (Robustu), ľudia s vyššími dôchodkami preferujú zrnkovú a kapsulovú kávu (Arabicu). (Raábová, 2017) Dá sa teda predpokladať, že sa káva nepovažuje za luxusný statok, pretože dovoliť si ju môže vo všeobecnosti veľké množstvo obyvateľstva. Veľký rozdiel však je v tom, ktorú odrodu konzumujú.

2 CIEĽ A METODIKA PRÁCE

2.1 Cieľ práce

Cieľom bakalárskej práce bolo analyzovať svetovú produkciu kávy a tendencie na komoditnom trhu s kávou za posledné desaťročie. Čiastkovým cieľom bolo zistiť význam a dopad produkcie a exportu kávy pre ekonomiku krajín Burundi a Rwanda. Hlavný cieľ sme rozpracovali do jednotlivých úloh, ktoré sa opierajú o primárne aj sekundárne pramene.

- teoreticky vymedziť a vypracovať problematiku produkcie a obchodovania s komoditou „káva“, obsahová náplň tejto úlohy je založená na analýze súčasného stavu riešenia danej problematiky domácej i zahraničnej literatúry aj elektronických zdrojov,
- spracovať záver a odporúčania.

2.2 Metodika práce

Práca je zameraná na svetovú produkciu a obchod s kávou. S využitým teoretických vedomostí a poznatkov z oblasti pestovania.

Po detailnom preskúmaní teoretických východísk súvisiacich s danou témou a štruktúrou práce popri stručnej histórii kávy, opisu kávovníka a jeho druhov, predloženia pestovateľských krajín kávy, porovnania pestovania odrôd kávy, spracovania obchodovania s kávou a vývoja cien tejto komodity pridáme poznatky v teoretickej rovine aký význam má káva pre také krajiny ako je Burundi a Rwanda.

Pri spracovávaní výsledkov práce budú použité logické metódy kvalitatívneho charakteru ako je analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, komparácia, zovšeobecňovanie.

3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

Afrika patrí medzi významných producentom kávy podobne ako aj iné kontinenty, či už Stredná alebo Južná Amerika.

3.1 Burundi (BI)

Burundi ponúka len zopár výrazných regionálnych chuťových profilov, ale ich rôznorodosť priťahuje obchodníkov s výberovou kávou. Rozpätie chuti je od jemnej kvetinovej, cez sladkú citrusovú až po čokoládovo-orieškovú (Moldvaerová, 2016, s. 68).

Obrázok 11 Politická mapa Burundi

Zdroj: Nationsoline.org. 2020.

3.1.1 Profil krajiny

Oficiálny názov: **Burundská republika (Burundi – BI)**, hlavné mesto: Bujumbura. Rozloha: 117 600 km², počet obyvateľov: 5 970 646 (údaj z roku 2018), (Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Nairobi, 2020a). Burundi je východoafrický vnútrozemský štát, ktorý obkolesuje tropické podnebie s kopcovitými plošinami. O pôde sa tvrdí, že je veľmi bohatá, vulkanická, ale s obmedzeným poľnohospodárstvom (Supremo.be, 2020a). Je to krajina s búrlivou históriou občianskej vojny, konštantnej nestability a rôznych prevratov čo sa odzrkadlilo na jej rozvoji a zaradila sa medzi najchudobnejšie krajiny sveta. Je to krajina, ktorá pozostáva hlavne z vidieka (len cca 13 % miest) a preto je poľnohospodárstvo pre túto krajinu tak dôležité. Na poľnohospodárstvo je odkázaných až 90% obyvateľstva tejto krajiny. Z dôvodu rozvoja kávového priemyslu v roku 2008 založila krajina regulačné organizácie: regulačný orgán sektora kávy (ARFIC) a Intercafe Burundi (zodpovednosť prevádzkových procesov). Cieľom týchto organizácií bol cielený rozvoj súkromného sektora za účelom konkurencieschopnosti a udržateľný priemysel. V Burundi je káva riadená prostredníctvom družstiev a zároveň aj pomocou prác súkromného sektora. Hlavnú produkciu tvoria umyté Bourbon (Arabica). Poľnohospodári pestujú aj iné poľnohospodárske výrobky, ktoré sú spolu s kávou hlavným zdrojom živobytia. Veľkým problémom tejto krajiny je aj kvalita života. Podľa štatistík iba jedno z dvoch detí navštevuje školu a približne jeden z 15 dospelých má HIV/AIDS. (NordicApproach, 2020a).

3.1.2 Význam kávy a jej produkcia

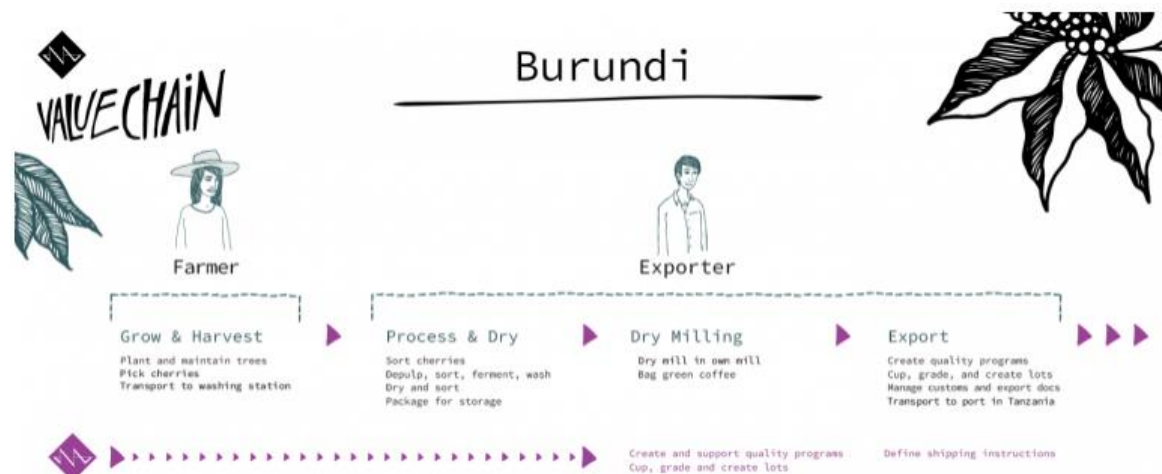
Burundi produkuje kávu len od roku 1930 a istý čas trvalo, kým sa s ich výbornou kávou dostali hľadáčika znalcov. Odvetvie kávového priemyslu prežilo turbulencie politickej nestability aj klimatické problémy a napriek tomu, že krajina je odrezaná od mora, podarilo sa jej bez výraznejších kompromisov v oblasti kvality úspešne dostať na svetový trh s kávou (Moldvaerová, 2016, s. 68-69). Pestovatelia kávy sú malí poľnohospodári, ktorí majú na starosti približne 1 hektár poľnohospodárskej pôdy. Ich úlohou je zber. Potom dodávajú kávové čerešne vývozcom do umývacích staníc, kde sa tieto následne spracovávajú, sušia a potom ide zelená káva na odbyt (NordicApproach, 2020a). V malom množstve sa miestami pestuje aj Robusta, ale väčšinu úrody tvorí Arabica (96%) a jej variety napr. praná Bourbon, Jackson alebo Mibirizi. Káva je tu pestovaná organicky, pretože na chemické ošetrovanie a pesticídy krajiny nemá prostriedky. Každý z približne 600 000

drobných roľníkov obhospodaruje asi 200-300 kávovníkových stromov. Pestovatelia zásobujú spracovateľské stanice. Tieto stanice perú kávovníkové zrná v špecializovaných cisternách. V Burundi je v hornatých oblastiach viac ako 160 spracovateľských staníc. Tieto stanice sú členmi „sogestals“ - riadiacich firiem, ktoré sa starajú o obchod a transport. Kávovníkové zrná bývajú často postihnuté zemiakovým defektom, ale lokálny výskum a vývoj sa pokúša daný problém redukovať. Podiel burundskej kávy na svetovom trhu dosahuje 0,5%.

Významné pestovateľské oblasti:

- Mumirwa – tento sogestal leží na západe, v pohorí Kumugaruro, juhozápadne od Národného parku Kibira. Jeho vysoká nadmorská výška zaručuje perfektné podmienky na pestovanie.
- Kayanza – Táto oblasť sa nachádza na severe Burundi, blízko hraníc s Rwandou. Kávovníkové zrná odtiaľto majú už tradičnú vysokú kvalitu.
- Kirimiro – Nachádza sa blízko Gitegy, v strede krajiny a jej časti sú posiate sogestalmi, ktoré majú pracie stanice v najvyšších nadmorských výškach v Burundi (Moldvaerová, 2016, s. 68-69).

Obrázok 12 Hodnotový reťazec Burundi

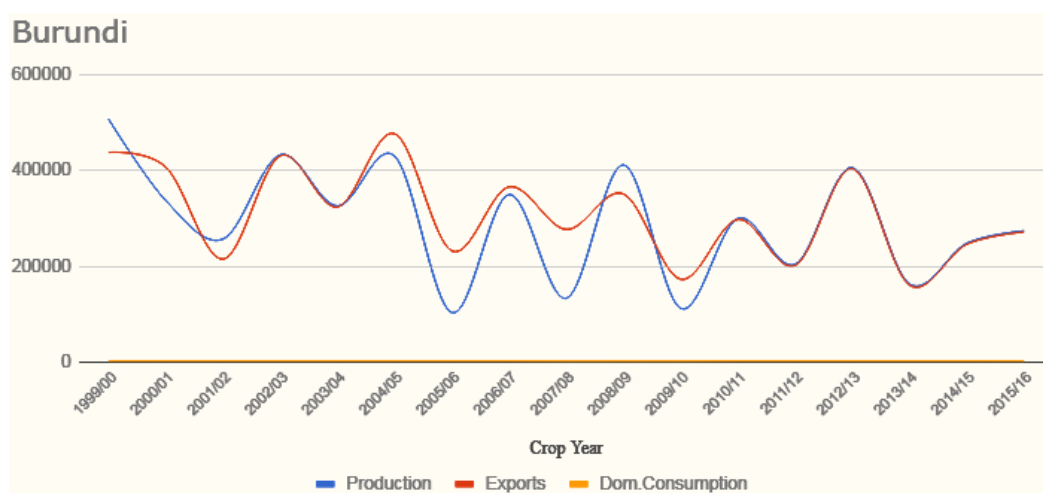
Zdroj: NordicApproach, 2020a.

S porovnaním s Rwandou je tu hodnotový reťazec kratší. Prvým krokom sú malí vlastníci-poľnohospodári, ktorí dodávajú čerešne do umývacích staníc vývozcov. Druhým krokom je, že vývozcovia potom kávu spracovávajú, sušia a následne vyvážajú (NordicApproach, 2020a).

3.1.3 Makroekonomický prehľad Burundi

Rast ekonomiky Burundi závisí predovšetkým na exporte kávy a čaju, ktorý je zodpovedný za 90% zahraničnej výmeny tejto krajiny. Schopnosť financovať import teda spočíva predovšetkým na poveternostných podmienkach a svetových cenách kávy a čaju. Hrubý domáci produkt Burundi dosiahol v roku 2019 hodnotu 3,20 miliárd amerických dolárov. Je to najvyššia hodnota tejto krajiny v histórii. V roku 2019 rastúcu tendenciu hrubého domáceho produktu o 3,3% oproti roku 2018 zabezpečil vyšší vývoz kávy, čiastočné zvýšenie verejných investícií a celková poľnohospodárska výroba. Fiškálny deficit sa v roku 2019 zvýšil na 4,2%, po 3,3% v roku 2018, najmä v dôsledku nárastu opakujúcich sa výdavkov, ktoré neboli kompenzované dobrou výkonnosťou pri výbere daní. Prostredníctvom zvýšeného využívania zálohových platieb centrálnej banky a akumulácie nedoplatkov bol na domácom trhu deficit financovaný. Riziko dlhovej úzkosti je stále veľmi vysoké z dôvodu zvýšeného domáceho dlhu a v roku 2019 dosiahlo hodnoty 63,5% HDP, oproti roku 2018, v ktorom to bolo 58,4% HDP. Miera inflácie dosiahla v Burundi v roku 2017 hodnotu 16,1%. V ďalších rokoch sa situácia začala meniť k lepšiemu a inflačný pokles začínajúci v roku 2018 pokračoval aj v roku 2019 s inflačnou mierou -3,1%. V dôsledku toho ceny potravín klesli takmer o 11%. Celková úroveň obyvateľstva nie je na kladnej úrovni, stále je tu v popredí chudoba, ktorá sa odráža až na 2/3 obyvateľstva. A samozrejme k tomu nepridáva ani obzvlášť vysoká, cca 65% miera nezamestnanosti mladých ľudí (Africká rozvojová banka. 2020a).

Graf 3 Čísla ICO Burundi

Zdroj: Supremo.be, 2020a.

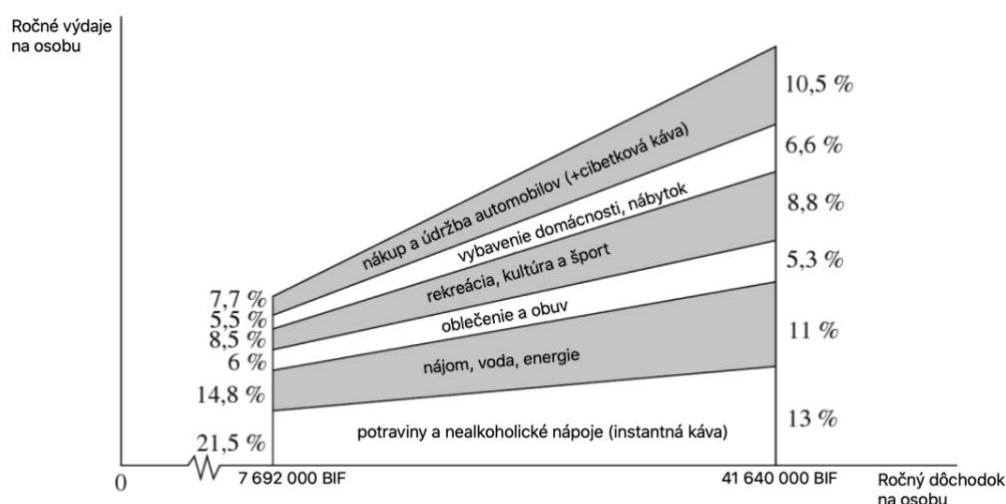
Graf 3 prezentuje výsledky Burundi od produkcie, exportu a spotreby.

Súčasným rokom 2020 sa očakáva rast ekonomiky cca o 3,7% a nárast pre rok 2021 sa odhaduje až o 4,3%, čo by mal zabezpečiť zvýšený vývoz kávy, mierne zvýšenie verejných investícií, priemerne 6% zvýšenie rastu výroby potravín a obozretnejšia menová politika. Centrálna banka dala podnet, aby sa zmiernili devízové rezervy krajiny. V súčasnej dobe sú v procese riešenia a realizácie rôzne modernizácie v oblasti poľnohospodárskej výroby, vo výstavbe elektrární, prostredníctvom zvýšenia regionálneho obchodu posilnením dopravnej siete a zvýšením celkovej kvality ľudských zdrojov. Jednou z priorít v tejto krajine je aj potravinová bezpečnosť u detí, pretože až 6 z 10 detí bolo podľa štatistík z roku 2017 zakrpatených. Celková úroveň ľudského kapitálu je nízka z dôvodu nedostatočne výkonného systému vzdelávania a pretrvávajúcich nesúládov medzi zručnosťami a potrebami trhu práce. Prevláda poľnohospodársky sektor, ktorý v roku 2018 predstavoval 40,7% HDP a zamestnáva okolo 80% pracovnej sily. Čelí však významným agronomickým, technologickým a inštitucionálnym obmedzeniam. Rozvoj energetickej infraštruktúry je nedostatočný s nízkym prístupom k elektrine (1,2% vo vidieckych oblastiach a 58,5% v mestských oblastiach v roku 2016). (Africká rozvojová banka, 2020a).

3.1.4 Štruktúra výdajov obyvateľov Burundi

Ako už bolo spomenuté v predchádzajúcej časti tejto práce, užitočnou metódou, ktorá nás môže viesť k Engelovým výdajovým krivkám je rozdelenie obyvateľstva na skupiny s nízkymi a vysokými dôchodkami a následné porovnanie štruktúry výdajov u jednotlivých skupín. Podľa štatistík sa priemerný mesačný plat v krajine Burundi pohybuje na úrovni 1 190 000 Burundských frankov čo je v prepočte približne 575 eur. Ďalej štatistiky udávajú, že približne 25% obyvateľstva zarába maximálne 641 000 Burundských frankov mesačne (v prepočte 309 eur) a 75% obyvateľstva zarába maximálne 3 470 000 Burundských frankov (v prepočte 1 675 eur). (SalaryExplorer, 2020) Ako príklad pre porovnanie sme použili tieto dve udávané hodnoty, ktoré sme si prepočítali na ročný zárobok na jedného obyvateľa krajiny Burundi. Pre porovnanie štruktúry výdajov na kávu sme lacnejšiu a dostupnejšiu instantnú kávu zaradili medzi základné potraviny a drahšiu a vzácnejšiu cibetkovú kávu sme zaradili medzi najluxusnejšie statky.

Obrázok 13 Štruktúra výdajov Burundi

Zdroj: Holman, 2007, vlastné spracovanie

Na obrázku 13 môžeme vidieť rozdiely v štruktúre výdajov u dvoch príjmových skupín obyvateľov Burundi. Do prvej skupiny sme zaradili obyvateľov s nízkymi príjmami v priemere 7 692 000 Burundských frankov ročne, čo predstavuje 641 000 Burundských frankov mesačne. V druhej skupine sú obyvatelia s vysokými príjmami v priemere 41 640 000 Burundských frankov ročne, čo zodpovedá 3 470 000 Burundských frankov mesačne. Ako môžeme vidieť, rast dôchodkov vedie k poklesu podielu výdajov na prvé tri skupiny statkov, ktoré preto môžeme považovať za nevyhnutné statky. Výrazný pokles nastal najmä pri výdajoch na potraviny a nealkoholické nápoje z 21,5% na 13%. Pri ďalších troch skupinách statkov naopak prichádza ku zvýšeniu podielu výdajov. Ide teda o statky luxusné. Výrazný nárast podielu výdajov môžeme vidieť hlavne pri skupine automobilov, do ktorej sme zaradili aj cibetkovú kávu a to z 7,7% na 10,5%. (Holman, 2007, vlastné spracovanie)

3.2 Rwanda (RWA)

Káva z Rwandy býva jedna z najjemnejších, najsladších a najkrajších káv východnej Afriky. Je delikátne vyvážená a vďaka tomu si získava čoraz viac milovníkov kávy na celom svete. (Moldvaerová, 2016, s. 64).

Obrázok 14 Politická mapa Rwandy

Zdroj: Nationsonline. org. 2020.

3.2.1 Profil krajiny

Oficiálny názov: **Republika y'u Rwanda (Rwanda – RWA/RW)**, hlavné mesto: Kigali. Rozloha krajiny: 26 338km², počet obyvateľov: 12 603 000 (údaj z roku 2018), (Veľ'vyslanectvo Slovenskej republiky v Nairobi, 2020b). Rwanda je vnútrozemský štát vo východnej Afrike. Vznikla 1. júla 1962. Hlavnú časť jej územia tvoria hory a náhorné plošiny, ktoré sa rozprestierajú od údolia Riffu na východ (Supremo.be, 2020b). Rwanda je štát, ktorý je rozlohovo maličký, ale si prešiel dlhú cestu veľkého utrpenia a násilnosti v rokoch 1990 - 1994. Celá krajina bola zničená na trosky. Dôvodom bola občianska vojna a genocída³ (Supremo.be, 2020b).

³Konflikt, ktorý mal etnický charakter prebiehal medzi kmeňmi Hutu (rolníci) a Tutsi (pastieri), (Konzervatívny denník Postoj, 2019.). V skutočnosti sú si obe skupiny veľmi podobné. Bývajú v rovnakej oblasti, rešpektujú a dodržiávajú rovnaké tradície, a samozrejme majú aj rovnaký jazyk. Impulzom pre genocídu bola smrť rwandského prezidenta Juvenala Habyarimana, Hutu, keď jeho lietadlo bolo zostrelené nad letiskom Kigali 6. apríla 1994. Kto bol vlastne zodpovedný za smrť a zabil prezidenta - a spolu s ním aj prezidenta Burundi a mnohých vedúcich zamestnancov - nebolo stanovené. Ten, kto stál za vraždou, mal scenár okamžitý a katastrofický. Ihneď sa začala odplata v podobe krvavej hromadnej vraždy – odplaty. Prezidentská garda Hutus okamžite začala zabíjanie Tutsis. Za 100 dní bolo od apríla do júna 1994 zabitých približne 800 000 Rwandanov (dlhoročné konflikty spôsobili až päť miliónov úmrtí). Väčšina mŕtvych bola Tutsis - a väčšina z tých, ktorí sa dopustili násilia, bola Hutus. Sice malá krajina Rwanda mala svoju búrlivú históriu a prešla si už s hoci čím, ale táto genocída svojou rýchlosťou a rozsahom zabíjania a krvi preliatia sa hlboko vryla do srdca tým, ktorí ostali a poznačila ich myseľ (BBC NEWS. 2011).

[illegible]

Zdroj: ledabolo, 2019, @ledabolo, vlastné spracovanie⁴

Tento obrázok nie je v tejto práci náhodne, pretože pri vyhľadávaní potrebných materiálov sme sa dostali až k videám o Afrike, ktorými autormi boli Eduard Hečko a Michal Tóth. My sme sa ale pozastavili keď sme narazili na video o štáte Rwanda. V jednom momente sme začali pozornejšie počúvať aj pozeráť príbeh o genocíde, ktorý vo videu prerozprával farár (pastor), ktorý je na fotke, v strede v bielej košeli označený červenou šípkou. Z jeho príbehu nám chodili zimomriavky po tele. Prežil obdobie genocídy. Život si zachránil vďaka tomu, že sa 3 týždne ukrýval na stromoch a v noci si hľadal potravu. Hlavnou potravou mu boli citróny. Počas týchto troch týždňov mu postupne kyslastá chuť citrónov vyžrala v ústach podnebie i povrch jazyka. Čo bolo najtragickejšie, vyzabíjali mu jeho celú rodinu a on ostal z celej rodiny sám. Na prvý pohľad z videa pôsobil vyrovnané, ale niekde v hĺbke srdca bol určite zronený a jeho lesklé oči na videu prezrádzali to, že aj keď sa ľud a ekonomika postupne postavila „na nohy,“ tak ich spomienky a rany na duši zostanú na celú večnosť. Ďalej farár rozprával aká bola v krajine po genocíde bieda, chudoba a aké náročné bolo pre všetkých to obdobie zvládnuť, pozbierať sa a ísť ďalej životom. Za to kde sú teraz vďaka káve, pretože to je ich hlavná komodita na export a vďaka nej ekonomicky prosperujú (LEDABOLO, 2019). Toto všetko sa podpísalo na ich životnej úrovni. Napriek takýmto

⁴ Videá sú dostupné aj na internete.

životným situáciám si ľud uvedomil, že sa postupne musia postaviť na obrazne povedané „na vlastné nohy“ a oživiť svoje poľnohospodárstvo, svoju ekonomiku a i prostredníctvom pestovania kávy, ktoré tvorí cca 75% exportu. (Supremo.be, 2020b).

3.2.2 Význam kávy a jej produkcia

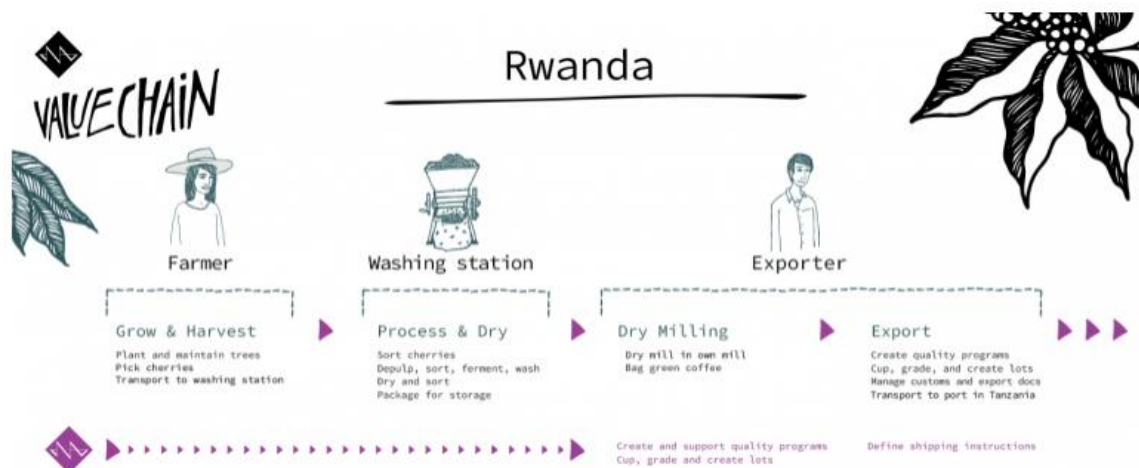
Ekonomika Rwandy aj v súčasnosti pociťuje negatívne efekty súvisiace s genocídou z roku 1994, ktorá zničila vtedajšiu ekonomickú bázu, odlákala a vyhnala investorov a medzi obyvateľstvo priniesla biedu. Približne 90% obyvateľstva sa živí poľnohospodárstvom, väčšina iba pre vlastnú spotrebu. Devízy krajine prináša najmä turistika, vývoz nerastných surovín a vývoz kávy a čaju. My sa zameriame na kávu. Rwanda je známa ako krajina tisícov kopcov, čo sa odzrkadľuje aj na jej káve (NordicApproach, 2020b). Prvé kávovníkové stromy boli vysadené v roku 1904 a kávu začali exportovať asi v roku 1917. Veľká nadmorská výška a ustavičné zrážky zarážajú tejto káve vysoký potenciál v oblasti kvality. Export kávy je pre krajinu veľmi dôležitý, pretože približne polovica príjmu krajiny pochádza z obchodu s kávou, a tak sa káva stala pre vládu nástrojom na zlepšenie socioekonomických podmienok krajiny. Hlavnými trhmi pre vývoz kávy sú Spojené štáty americké a Európa. V poslednom období tu vyrástlo množstvo spracovateľských staníc poskytujúcich lepší prístup k technickému vybaveniu a ďalšiemu vzdelávaniu asi 500 000 drobných roľníkov. Aj tu sa stretávame s problémom rwandskej kávy, ktorým je tzv. zemiakový kaz spôsobený baktériou, ktorá má za následok, že zrná kávy niekedy chutia a „voňajú“ ako surový zemiak. No vďaka existencii starých stromov variety Bourbon a kombinácii vysokej nadmorskej výšky a úrodnej zeme patrí rwandská káva k najlepším na trhu. Podiel rwandskej kávy na svetovom trhu je 0,2%. Hlavné odrody sú - 99% Arabica a jej variety: Bourbon, Cattura, Catuai., Rwanda ochraňuje väčšinu svojej starej variety Bourbon, často vyhľadávanú obchodníkmi s výberovou kávou. 1% rwandskej produkcie tvorí Robusta.

Významne pestovateľské oblasti:

- **Severná provincia** – citrusové, kôstkovinové a karamelové tóny kávy z juhu Severnej provincie robia túto kávu vyváženú a sladkú.
- **Južná provincia** – vyššia poloha rwandskej Južnej provincie poskytuje kávu klasických kvetinovo-citrusových chutí a delikátnej krémovej textúry – jemnú a sladkú.

- **Východná provincia** - Juhovýchodná oblasť Rwandy je domovom niekoľkých spracovateľských staníc a fariem, ktoré sú známe produkciou kávy s bohatou čokoládovou chuťou s tónmi lesného ovocia (Moldvaerová, 2016, s. 68).

Obrázok 16 Hodnotový reťazec Rwanda

Zdroj: NordicApproach, 2020b.

Obrázok 16 napovedá, že prvým krokom procesu je farmár, ktorý dodáva čerešňu do stredných umývacích staníc. Druhý krok kávy je, že sa v týchto staniach spracováva a suší. Umývacie stanice dodávajú pergamen vývozcom. Tretím krokom je vývozca, ktorý kávu triedi, suší a potom zabezpečuje vývoz. (NordicApproach, 2020b).

Káva z Rwandy patrí medzi najkvalitnejšie varené kávy. Bola ocenená ako „Best of the Best“ a „Coffee Lover's Choice“ na medzinárodnej úrovni, kde sa zviditeľnila a bola lákadlom v konkurencii ďalších krajín sveta. V roku 2019 sa v Číne konal šampionát Barista a tam tiež si vybojovala priečku medzi 10 najlepšimi výrobcami. Význam pestovania a exportu kávy ako sme už spomenuli je pre rwandskú ekonomiku veľký. A aby napredovali a išli s dobou obchodovania, tak v roku 2018 začala Rwanda obchodovať na najväčšej platforme elektronického obchodu na svete s kávou Rwandan. Objem predaja kávy Rwandan má stúpajúcu tendenciu na Tmall Global, cezhraničnej platforme B2C spoločnosti Alibaba (RDB, 2020).

3.2.3 Spoločnosť COOPAC

Rok 2001 bol významný pre 110 pestovateľov kávy v Rwande z dôvodu založenia spoločnosti „COOPAC.“ Hlavným cieľom spoločnosti je vzájomná spolupráca a oživenie

pestovania kávy v oblasti Gisenyi pri jazere Kivu. Prvým zámerom spoločnosti bolo využívať kvalitné prírodné zdroje a spraviť všetko čo bolo v ich silách pre výrobu najkvalitnejšej kávy na export, aby mali vyššie výnosy. Kvalita kávy spoločnosti COOPAC rastie a tým aj jej cena. Vďaka prídelom z predaja pociťujú aj poľnohospodári zlepšenie ich životnej situácie. V roku 2003 COOPAC pokračoval s čiastočným grantom a čiastočným úverom na výstavbe umývacej stanice Nyamwenda. V dnešnej dobe má približne 50 umývacích staníc v okolí jazera na severe krajiny a COOPAC získala certifikáciu FLO. Základňa sa postupne rozrastá a v súčasnosti má cca 8 000 členov zo šiestich oblastí Ack, Abakundakurima, Ubuzima, Abanyamurava, Tuzamurane a Kopabm a spoločnosť vyviezla viac ako 150 kontajnerov ekologicky certifikovanej kávy. (COOPAC, 2020).

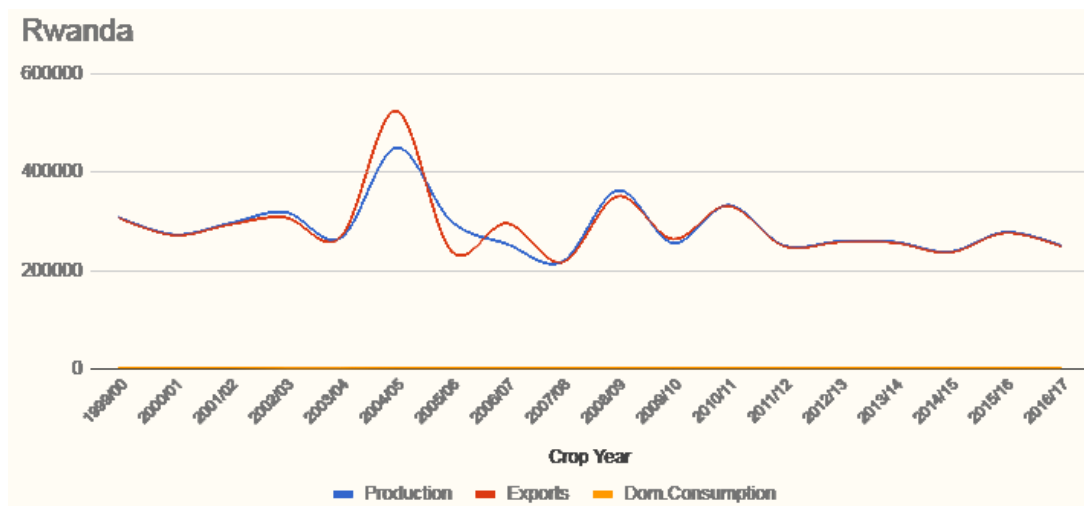
3.2.4 Makroekonomický prehľad Rwandy

Hrubý domáci produkt Rwandy dosiahol v roku 2019 9,14 miliárd amerických dolárov. Hodnota exportu kávy dosiahla v roku 2019 skoro 70 miliónov dolárov, čo je o 7,2% viac ako v roku 2018. Nárast reálneho hrubého domáceho produktu o 8,7% sa odhadoval Rwande v roku 2019, viac ako ktorejkoľvek inej krajine v regióne východnej Afriky. V percentuálnom zastúpení sa na tom podieľali: služby 7,6%, priemysel 18,1%, a najmä stavebníctvo 30%. Investície viedli k rastu, ktorý bol spôsobený verejnými investíciami do základných služieb a infraštruktúry. V roku 2019 bol o 6,1% zvýšený reálny HDP na obyvateľa.

Zvýšenie sa odzrkadlilo aj v oblasti inflácie, ktorá sa v roku 2019 mierne zvýšila na 1,6%. Spôsobené to bolo domácim dopytom. Keďže inflácia bola pod cieľom, ktorý bol stanovený na 5%, Národná banka Rwandy v máji 2019 znížila sadzbu menovej politiky o 50 bazických bodov na 5% čím stimulovala poskytovanie úverov v súkromnom sektore. Vďaka tomu sa domáci úver zvýšil o 0,9 percentuálneho bodu na 21,1% HDP. To aj napriek silnému rastu daňových príjmov o 11,5%. Podobný rast verejných investícií viedol v roku 2019 k zvýšeniu fiškálneho deficitu o 1,9 percentuálneho bodu na 6,2% HDP. Verejný a verejne garantovaný dlh sa v roku 2019 zvýšil na 50,3% HDP, hoci Rwande sa hodnotí nízke riziko dlhu. Dovoz rástol rýchlejšie ako vývoz, keďže tradičný vývoz sa spomalil. Deficit obchodnej bilancie sa v roku 2019 zvýšil o 3,5 percentuálneho bodu na 11,3% HDP, čím sa deficit bežného účtu platobnej bilancie zvýšil o 1,5 percentuálneho bodu na 9,2% HDP.

Výmenný kurz sa voči USD oslabil v roku 2019 o 5,0% v dôsledku rastúceho deficitu obchodnej bilancie. (Africká rozvojová banka. 2020b).

Graf 4 Čísla ICO Rwanda

Zdroj: Supremo.be, 2020b

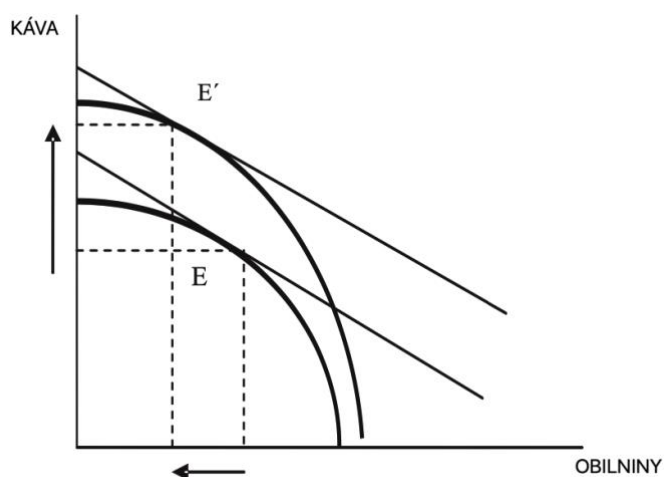
Graf 4 prezentuje výsledky produkcie, exportu a spotreby kávy v Rwande podľa jednotlivých rokov.

Hypotéza rastu ekonomiky Rwandy pre rok 2020 je 8,0% a pre rok 2021 je to 8,2%. Rwanda má v súčasnej dobe rozbehnuté viaceré projekty akými sú napríklad rozvoj letiska alebo elektrickej infraštruktúry. Predpokladá sa, že inflácia zostane okolo stanoveného 5% cieľa. Keďže sa fiškálna politika obchoduje medzi podporou dopytu a zabezpečením udržateľnosti verejného dlhu, predpokladá sa, že v roku 2020 sa fiškálny deficit zvýši na 6,8% HDP a v roku 2021 na 6,6%. Rýchly rozvoj krajiny v oblasti podnikateľského prostredia vyniesol krajinu v správe Svetovej banky Doing Business v roku 2020 na druhé miesto v Afrike. I napriek tejto situácii sa Rwanda tiež sa vyrovnat' s vysokými nákladmi na dopravu a energiu v dôsledku vnútrozemskej polohy krajiny. Tým pádom má ako štát obmedzenia v logistickej oblasti. Nízka produktivita práce v Rwande je výsledkom toho, že iba 4% pracovnej sily pracujú vo výrobe, zatiaľ čo dve tretiny stále v poľnohospodárstve s nízkou produktivitou. V roku 2019 sa nezamestnanosť mladých ľudí vo veku 16 až 30 rokov vyšplhala až na 18,2%. Títo ľudia boli nezamestnaní či už z dôvodu nedostatku pracovných miest alebo nemali potrebné zručnosti. Za účelom rozvoja svojho ľudského kapitálu Rwanda nerobila rozdiely v kvalifikácii pracovných síl. (Africká rozvojová banka. 2020b).

3.2.5 Rybczynského teoréma na príklade Rwandy

Anglický ekonóm poľského pôvodu Tadeusz Rybczynski v roku 1955 vyslovil teorému, ktorej základnou myšlienkou bolo: pri konštantných svetových cenách, ak v krajine vzrastie zásoba jedného výrobného faktora a zásoba druhého výrobného faktora zostane nezmenená, krajina bude produkovať viac statku intenzívneho na výrobný faktor, ktorého zásoba vzrástla a menej statku intenzívneho na druhý výrobný faktor. Táto situácia môže nastať napríklad z dôvodu epidémie alebo naopak populačnej explózie či prílivu kapitálu do ekonomiky. (Dudáš, 2016) Pri príklade koloniálnej a pred-genocídnej Rwandy prišlo ku monokultúrnemu zameraniu na pestovanie kávy, kedy toto jednotvárne zameranie miestna vláda výrazne podporovala. Prišlo tak ku umelo dotlačenému Rybczynského efektu, ktorý si vysvetlíme na priloženom príklade.

Obrázok 17 Rybczynského teoréma Rwanda

Zdroj: vlastné spracovanie

Zameriame sa na porovnanie pestovania kávy a obilnín v krajine, pričom predpokladáme že pestovanie kávy je kapitálovo náročnejšie ako pestovanie obilnín. Pri zvýšení vybavenosti ekonomiky kapitálom a nezmenenej vybavenosti práce sa zmena prejaví v posune PPF krivky, avšak neproporcionálne, z väčšej miery v oblasti kapitálovo náročnej - pootočením krivky (viď obrázok 17). Z laického hľadiska by sa malo pestovanie, spracovanie a výroba zvýšiť aj pri káve aj pri obilninách. Opak je však pravdou a zatiaľ čo pri káve prichádza k zvýšeniu pestovania, pri obilninách prichádza k útlmu zodpovedajúcemu bodu E'.

3.3 Diskusia

Náš obsah práce sme si rozdelili do troch základných oblastí. Prvá časť práce vyrozprávala príbeh o histórii kávy a jej začiatkoch. Spracovanie tematiky pokračovalo a pristúpili sme ku kávovníku a jeho druhom. Keď sa povie zrnko kávy, hneď sa nám vybaví obyčajné hnedé zrnko. Teraz už vieme, že kávovníkové čerešne i kávové zrná majú širokú paletu farieb i chutí. Taktiež sme sa dozvedeli aký je rozdiel medzi Arabicou a Robustou.

Arabica je náročnejšia na pestovanie a potrebuje svoje špecifické podmienky, akými sú napríklad vyššie nadmorské výšky, zato Robusta vyhovujú nižšie nadmorské výšky. Neostalo by to len pri tých prírodných podmienkach. O Arabice vieme, že má bohatšiu paletu chuťových oblastí a tvorí cca 75% produkcie vo svete kávy, teda výrazne viac ako Robusta. Robusta sa môže pochváliť, že je ako odroda menej náročná a má svoju charakteristickú zemitú chuť. Bean belt – bobuľový opasok je pásмо celosvetovej produkcie kávy v oblastiach medzi obratníkmi Raka a Kozorožca. Nedá nám nespomenúť, že aj pestovanie kávy má svojich nepriateľov v podobe ochorenia kávovej hrdze alebo nepríjemných chrobákov *Xylotrechus Quadripes*. Najväčšími producentmi kávy sú Brazília, Vietnam a Kolumbia. S kávou sa dá taktiež ako s komoditou obchodovať a hlavným centrom pre obchodovanie je InterContinental Exchange. Pestovanie kávy, dodanie, pranie, sušenie a vývoz (export) je veľmi náročná každodenná robota pre všetkých zúčastnených v celom procese.

Druhá časť práce nám definovala cieľ práce, úlohy práce a metodiku práce.

Tretia časť práce nám prestrela pestovanie kávy očami poľnohospodárov v krajinách Burundi a Rwanda a informovala o význame kávy pre dané krajiny a porovnávala ich ekonomiku. Odkryla aj smutnú históriu genocídy v Rwande a jej následkov v krajine. Výsledok z komparácie faktov o káve Burundi a Rwandy je, že každá krajina je jedinečná a má svoje lepšie i horšie stránky ako je to aj u človeka. Na záver len prajeme všetkým krajinám, aby mali priaznivé podmienky v oblasti, počasia, dostatok pracovných síl, ktorý by mal záujem manuálne pracovať a podieľať sa na rozvoji a exporte kávy do sveta. Prajeme si, aby kávovníky boli bez škodcov a iných chorôb. Nech sa už neopakuje žiadna občianska vojna ani genocída, a aby sa ľud podieľal na produkcii, exporte a spotrebe kávy.

ZÁVER

*„Trhy sa vždy menia rýchlejšie ako marketing svetových trhov“
Philis Kotler*

Rozvoj svetového hospodárstva je v súčasnosti viac ako kedykoľvek predtým ovplyvnený integračnými a globalizačnými tendenciami a súčasnou situáciou. Káva ako komodita si oprávnene zaslúžila popredné miesto pri obchodovaní popri rope. Tu, ale zohráva úlohu aj jej cena. Obchodovanie s kávovým zrnom je pestrý dej, ktorý je niekedy na výslni a niekedy na vzostupe. Donedávna bola situácia veľmi priaznivá a ceny komodity postupne vzrastali. A od dopytu vzrastal aj lukratívny biznis s obchodovaním s kávou.

Naším cieľom v obsahu práce bolo podať pohľad na svetovú produkciu a obchod s kávou. Hlavným ťažiskom práce bolo zistiť aký význam a prioritu má pestovanie kávy v krajinách Burundi a Rwanda pre ich živobytie a ekonomiku. Zároveň sme zmapovali, ktoré krajiny vyvážajú najviac kávy do celého sveta a ukázali porovnanie pestovania odrôd Arabica a Robusta. Na základe teoretických poznatkov vieme, že káva má svoje popredné postavenie na svetovom trhu. Pre úspešné obchodovanie musí mať krajina všetky predpoklady viesť úspešné obchody za predpokladu zdravých podmienok vo svete a zároveň priaznivých prírodných podmienok. Hlavnými prioritami krajín Rwanda a Burundi je napredovať a rozvíjať rozvoj v oblasti dopravy, čo má dopad na obchodovanie, rozvoj elektriny, rozvoj a investovanie do poľnohospodárstva a vzdelávania, aby sa rozvíjala celková životná úroveň obyvateľstva a tak sa znížila chudoba v krajinách. I keď celý obsah práce tvorilo viacero oblastí, išlo nám o jednotu ako celok práce. Celkovú situáciu obchodovania vo svete v posledných mesiacoch taktiež ovplyvnila pandémia Covid-19, vďaka ktorej je potrebné dodržiavať prísnejšie hygienické pravidlá a vďaka ktorej sa káva stala vzácnejšou a cena komodity kávy v posledných mesiacoch stúpala.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BALÁŽ, Peter a kol. 2010. *Medzinárodné podnikanie: na vlně globalizujúcej sa svetovej ekonomiky*. Bratislava: Sprint dva. 2010, 546 s. ISBN 978-80-89393-18-3.

HOLMAN, Robert. 2007. *Mikroekonomie. Středně pokročilý kurz. 2. vydání*. Praha: C.H. Beck. 2007. 592 s. ISBN 978-80-7179-862-0.

HORSKÁ, E., PALUCHOVÁ, J., GÁLOVÁ, J. *Medzinárodný marketing*. 2018. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Fakulta ekonomiky a manažmentu. 2. vyd. s. 244. ISBN 978-80-552-1940-0.

HUBÁČ Štefan. 1991. *Káva zbožňovaná i prekliata*. Bratislava: Orion. 1991. 56 s. ISBN 80-85541-01-7.

MOLDVAEROVÁ, Anette. 2016. *Káva na každý deň.. Vyše 100 receptov z celého sveta*. Bratislava: Ikar, 2016. vyd. 1. s. 224. ISBN 978-80-551-5148-9.

ACADEMY OF COFFEE s.r.o. 2013. *Kde sa káva pestuje?* [online].[cit.29.01.2020]. Dostupné na internete: <http://www.academyofcoffee.sk/kde-sa-kava-pestuje/>.

ACADEMY OF COFFEE s.r.o. 2017. *Odkiaľ pochádza káva*. [online].[cit.29.01.2020]. Dostupné na internete: <http://www.academyofcoffee.sk/odkial-pochadza-kava/>.

ACADEMY OF COFFEE s.r.o., 2016. *Káva – viac ako prírodný produkt*. [online].[cit.18.02.2020]. Dostupné na internete: <http://www.academyofcoffee.sk/kava-viac-ako-prirodny-produkt/>

AFRICKÁ ROZVOJOVÁ BANKA. 2020a. *Burundi ekonomický výhľad*. [online].[cit.19.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.afdb.org/en/countries/east-africa/burundi/burundi-economic-outlook>

BANKY NA AFRICKÁ ROZVOJOVÁ BANKA. 2020b. *Rwanda ekonomický výhľad*. [online].[cit.19.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.afdb.org/en/countries/east-africa/rwanda/rwanda-economic-outlook>

SLOVENSKU. *Káva*. [online].[cit.18.02.2020]. Dostupné na internete: <http://www.banky-na-slovensku.sk/komodity/kava/>

BBC NEWS. 2011. *Rwanda: Ako sa stalo genocída*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: <https://www.bbc.com/news/world-africa-13431486>

CAFÉZIA. *Svetová produkcia kávy: Ktoré štáty jej dopestujú najviac?* [online].[cit.24.02.2020]. Dostupné na internete: <https://cafeziaherbalcoffee.sk/svetova-produkcia-kavy-ktore-staty-jej-dopestuju-najviac/>

CAPITAL.COM. *Prečo obchodovať cez Capital.com?* [online]. [cit.02.02.2020]. Dostupné na internete: <https://capital.com/sk>

COOPAC. 2020. COOPAC od roku 2001. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete:<http://www.coopac.com/about-us.html>

COROCO COFFEE ROASTER COLLECTIVE, 2020, Rwanda COOPAC-KODUKAK káva. [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://corococoffee.com/collections/all-products/products/rwanda-coopac-kodukak-fair-trade>

DE'LONGHI PRAGA s.r.o. 2020. *História kávy. Ako si káva podmanila svet.* [online]. [cit.02.02.2020]. Dostupné na internete: <https://www.delonghi.com/sk-sk/produkty/kava/kultura-kavy/historia-kavy>.

DUDÁŠ Tomáš. 2016. *Neoklasické a moderné teórie medzinárodného obchodu.* [online]. [cit.10.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.slideshare.net/tamass/neoklasick-a-modern-terie-medzinrodnho-obchodu-66994846>

EBENICA COFFEE s.r.o. 2020. *Stručná história kávy: ako kávové zrná ohúrili svet.* [online]. [cit.03.03.2020]. Dostupné na internete: <https://ebenica.sk/blog/strucna-historia-a-povod-kavy/>.

EKÁVIČKÁR, 2020. Najväčší svetoví producenti kávy. [online]. [cit.21.02.2020]. Dostupné na internete: <https://www.ekavickar.sk/blog-o-kave/najvacsi-svetovi-producenti-kavy/>

EKONOMIKA.SME.SK, 2017. Chudobní ľudia pijú instantnú kávu, bohatší zasa zrnkovú. [online]. [cit.06.05.2020]. Dostupné na internete: <https://ekonomika.sme.sk/c/20507196/chudobni-ludia-piju-instantnu-kavu-bohatsi-zasa-zrnkovu.html>

ETX Capital, 2018. *Komodity - obchodovanie s komoditami.* [online]. [cit.23.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.xtb.com/sk/obchodovanie-s-komoditami-kb>.

ETX Capital, 2018. *Objavte svoju ďalšiu obchodnú príležitosť na oceňovanej platforme Obchodujte s devízami (FX), indexmi, akciami, komoditami a kryptomenami s dôveryhodným partnerom.* [online]. [cit.21.02.2020]. Dostupné na internete: https://www.etxcapital.com/sk-sk?RefId=2390&gclid=CjwKCAjw4KD0BRBUEiwA7MFNTUKnGJifN-Cnx-ksglJVaQe4G5ItPoOGHA7Z5yTTjM2ptsOCKCRGHhoChV4QAvD_BwE

EXPORT.GOV, 2020. Rwanda. [online]. [cit.06.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.export.gov/apex/article2?id=Rwanda-Market-Overview>

FXSTREET.CZ, 2020. *V dôsledku koronavirové krize roste cena zlata i kávy* [online]. [cit.10.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.fxstreet.cz/zpravodajstvi-107476.html>

GOBEEBEE, 2020. *Bobuľový opasok ZEME.* [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://geobeebee.wordpress.com/category/uncategorized/>.

INTERNATIONAL COFFEE ORGANIZATION. *Čo je medzinárodný deň kávy?* [online].[cit.15.03.2020]. Dostupné na internete: <https://www.internationalcoffeeday.org/about>

INTERNATIONAL COFFEE ORGANIZATION. *Vítajte na medzinárodnom kávovom dni 2019.* [online].[cit.15.03.2020]. Dostupné na internete: https://www.internationalcoffeeday.org/?section=Meetings_and_Documents

INTERNATIONAL COFFEE ORGANIZATION BLOG. *Globálna produkcia kávy v roku 2019/2020 klesne.*[online].[cit.15.05.2020]. Dostupné na internete: <https://icocoffeeorg.tumblr.com/post/188981487951/global-coffee-production-to-decrease-in-201920>

LEDABOLO, 2019. *Afrika.* [online].[cit.03.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=yM-HhJyZEes>

KOFI.SK. *Kávovník a všetko čo o ňom vieme.* [online].[cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://kofi.sk/kavovnik-vsetko-co-o-nom-vieme/>

KOFI.SK. *Top 10 svetových producentov kávy.* [online].[cit.21.02.2020]. Dostupné na internete: <https://kofi.sk/top-10-svetovych-producentov-kavy/>

KONZERVATÍVNY DENNÍK POSTOJ. *Mačetami vraždili aj v kostoloch. Od genocídy v Rwande uplynulo 25 rokov.* 2019. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: <https://www.postoj.sk/42304/macetami-vrazdili-aj-v-kostoloch-od-genocidy-v-rwande-uplynulo-25-rokov>

KURZY- ONLINE.SK. *Aktuálna cena kávy, káva komodity.* [online].[cit.27.03.2020]. Dostupné na internete: <https://www.kurzy-online.sk/komodity/kava/>

KURZY- ONLINE.SK. *Káva – ceny a grafy, vývoj ceny kávy 1 libra 10.05.2010-08.05.2020 mňa USD.* [online].[cit.10.05.2020]. Dostupné na internete: https://www.kurzy.cz/komodity/kava-graf-vyvoje-ceny/1libra-usd-1-den?dat_field=10.05.2010&dat_field2=08.05.2020

MANUCAFE.SK. 2020. *Kolumbia káva.* [online].[cit.25.01,2020]. Dostupné na internete: <https://www.manucafe.sk/kolumbia-kava-x2v10068>

MANUCAFE.SK. 2020. *Etiópia káva.* [online].[cit.24.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.manucafe.sk/etiopia-kava-x2v10062>

MANUCAFE.SK. 2020. *Káva podľa krajiny pôvodu.* [online].[cit.24.01.2020]. Dostupné na internete: <https://www.manucafe.sk/kava-podla-krajiny-povodu-x2s11979>

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA KÁVY. *Historické údaje o globálnom obchode s kávou.* [online].[cit.14.03.2020]. Dostupné na internete: http://www.ico.org/new_historical.asp

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA KÁVY. *Obchodné štatistické tabuľky.* [online].[cit.14.03.2020]. Dostupné na internete: http://www.ico.org/trade_statistics.asp

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA KÁVY. *Poslanie*. [online].[cit.14.03.2020]. Dostupné na internete: http://www.ico.org/mission07_e.asp?section=About_Us

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA KÁVY. *Členovia Medzinárodnej organizácie kávy*. [online].[cit.14.03.2020]. Dostupné na internete: http://www.ico.org/members_e.asp

MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA KÁVY. Mesačná štatistika vývozu (členovia a nečlenovia) - február 2020. [online].[cit.12.02.2020]. Dostupné na internete: <http://www.ico.org/prices/m1-exports.pdf>

MEGALOTO.COM *Poznáte 10 najväčších výrobcov kávy na svete?* [online].[cit.19.02.2020]. Dostupné na internete: <https://translate.google.com/translate?hl=sk&sl=cs&u=https://www.megaloto.com/cz/lottery-news/article/6024/zn%25C3%25A1te-10-nejv%25C4%259Bt%25C5%25A1%25C3%25ADch-v%25C3%25BDrobc%25C5%25AF-k%25C3%25A1vy-na-sv%25C4%259Bt%25C4%259B.html&prev=search>

NATIONSOLINE. ORG. 2020. Burundi. [online]. [cit.13.04.2020]. Dostupné na internete: https://www.nationsonline.org/oneworld/map/burundi_map.htm

NATIONSOLINE. ORG. 2020. Rwanda. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: https://www.nationsonline.org/oneworld/map/rwanda_map2.htm

NORDICAPPROACH.NO. 2020a. Burundi.[online].[cit.12.05.2020]. Dostupné na internete: <https://nordicapproach.no/origins/burundi/>

NORDICAPPROACH.NO. 2020b. Rwanda.[online].[cit.12.05.2020]. Dostupné na internete: <https://nordicapproach.no/origins/rwanda/>

OBCHODSKAVOU.SK, 2015. *Arabica alebo Robusta? Večný boj alebo jedinečná súhra?* [online].[cit.09.02.2020]. Dostupné na internete: <http://www.obchodskavou.sk/blog/kava-arabica-kava-robusta>.

OBCHODSKÁVOU.SK. *Fakty a čísla o káve*. [online].[cit.09.02.2020]. Dostupné na internete: <http://www.obchodskavou.sk/blog/fakty-a-cisla-o-kave>

OECD BURUNDI. 2020. [online].[cit.06.05.2020]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/profile/country/bdi/>

PERFECT DAILY GRIND. *Prečo sa Rwandan Youth odvracia od výroby kávy* [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://perfectdailygrind.com/2020/02/why-rwandan-youth-are-turning-away-from-coffee-production/>

RETAILNEWS.CZ. 2019. *Komodity: Produkce kávy bude letos*. [online].[cit.09.02.2020]. Dostupné na internete: <https://retailnews.cz/2019/09/09/komodity-produkce-kavy-bude-letos-rekordni/>.

RETALNEWS.CZ. *Úroda v kľúčových krajinách a regiónoch*. [online].[cit.09.02.2020]. Dostupné na internete <https://retailnews.cz/2019/09/09/komodity-produkce-kavy-bude-letos-rekordni/>

RWANDA DEVELOPMENT BOARD. *Kávový sektor*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: <https://rdb.rw/export/export/products-directory/coffee-sector/>

RWANDAN GENOCIDE: The Shocking Immediate Aftermath. 2020. [online].[cit.03.05.2020]. Dostupné na internete: <https://www.youtube.com/watch?v=6eNrHWeN0Rs>

SALARYEXPLORER. *Average salary in Burundi 2020*. [online].[cit.10.05.2020]. Dostupné na internete: <http://www.salaryexplorer.com/salary-survey.php?loc=35&loctype=1>

SAXO BANK. *Obchodujte futures na oceňovanej platforme*. [online].[cit.23.02.2020]. Dostupné na internete: <https://www.theice.com/products/15/Coffee-C-Futures>

SUPREMO.BE. 2020a. *Burundi*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: <http://www.supremo.be/en/node/15>

SUPREMO.BE. 2020b. *Rwanda*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: <http://www.supremo.be/en/rwanda>

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ KNIŽNICA. [online].[cit.17.01.2020]. Dostupné na internete: <https://chamo.kis3g.sk/wicket/bookmarkable/com.vtls.chamo.webapp.component.listcart.OpacCartPage?548&theme=snk>

SEBERA Miroslav. 2016. *Precestujte s kávou NERO celý svet*. [online].[cit.19.02.2020]. Dostupné na internete: https://www.datart.sk/novinky/produkty-nero_single_origin.html

ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Kódy a názvy položiek harmonizovaného systému HS4*. [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/ba94c765-fad8-41cf-9ce3-l>

ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Kódovanie členských štátov*. [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/e9eace35-84fd-4ead-b00b->

ŠSTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Zahraničný obchod*. [online].[cit.19.02.2020]. Dostupné na internete: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/macroeconomic/trade/indicators!/ut/p/z1/tVHLctsgFP2WLLREXAc9UHeypxO7Y3eaepxYbDoIY4IKgIKIVefrg9NsMpO000XZwT>

ÚSTREDNÁ SPRAVODAJSKÁ AGENTÚRA. *Rwanda*. [online]. [cit.15.02.2020]. Dostupné na internete: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rw.html>

TS Server.sk. 2016. *Viete, čo pijete? Ako rozoznáte kávu arabica od robusty?* [online]. [cit.03.02.2020]. Dostupné na internete: <http://server.sk/zaujímavosti/interesante/viete-co-pijete-ako-rozoznate-kavu-arabica-od-robu/>

TRIM BROKER. 2010. *InterContinental Exchange*. [online].[cit.03.02.2020]. Dostupné na internete: <http://akademia.trimbroker.com/clanky/InterContinental-Exchange>

VEL'VYSLANECTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2020a. *Informácie o krajine Burundi*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/nairobi/cestovanie/informacie_o_krajine

VEL'VYSLANECTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2020b. *Informácie o krajine Rwanda*. [online].[cit.12.04.2020]. Dostupné na internete: https://www.mzv.sk/web/nairobi/cestovanie/informacie_o_krajine#country-8

PRÍLOHY

PRÍLOHA 1 Káva C ® Budúcnosť AJ

ICE Futures U.S.
Mar 22, 2020

ICE FUTURES U.S.

Coffee C ® Futures

Contract Specifications

Description	The Coffee C contract is the world benchmark for Arabica coffee. The contract prices physical delivery of exchange-grade green beans, from one of 20 countries of origin in a licensed warehouse to one of several ports in the U. S. and Europe, with stated premiums/discounts for ports and growths.
Commodity Code	KC
Contract Size	37,500 pounds
Price Quotation	Cents and hundredths of a cent up to two decimal places
Contract Series	March, May, July, September, December
Minimum Price Fluctuation	5/100 cent/lb., equivalent to \$18.75 per contract.
Settlement	Physical delivery
Grade/Standards/Quality	A Notice of Certification is issued based on testing the grade of the beans and by cup testing for flavor. The Exchange uses certain coffees to establish the "basis". Coffees judged better are at a premium; those judged inferior are at a discount.
Daily Price Limit	None
Deliverable Origins	Mexico, Salvador, Guatemala, Costa Rica, Nicaragua, Kenya, Papua New Guinea, Panama, Tanzania, Uganda, Honduras, and Peru all at par, Colombia at 400 point premium, Burundi, Rwanda, Venezuela and India at 100 point discount, Dominican Republic and Ecuador at 400 point discount, and Brazil at 600 point discount.

ICE Help Desk: Atlanta + 1 770 738 2101, London + 44 (0)20 7488 5100 or ICEHelpdesk@theice.com

1

Contract Specifications

Delivery Locations	Exchange licensed warehouse in the Ports of New York District, Virginia, New Orleans, Houston, Miami, Bremen/Hamburg, Antwerp and Barcelona. The New York and Virginia delivery points are par; the Bremen/Hamburg, Antwerp and Barcelona delivery points are at a discount of 1.25 cents/lb; and the New Orleans, Miami and Houston delivery points are at a discount of 1.25 cents per pound up to and including the March 2019 expiry, and at a discount of 0.50 cents per pound for the May 2019 and later expiries.
First Notice Day	Seven business days prior to first business day of delivery month.
Last Trading Day	One business day prior to last notice day
Last Notice Day	Seven business days prior to the last business day of the delivery month
Position Limit	Position Limit and Position Accountability information for all IFUS products can be found here .
Markers	TAS (Trade at Settlement)

Zdroj: <https://www.theice.com/products/15/Coffee-C-Futures>

PRÍLOHA 2 Káva C® Budúcnosť

Káva C® Budúcnosť 22.03.2020

popis

Zmluva o káve C je svetovým meradlom kávy Arabica. Zmluvné ceny fyzickej dodávky výmenných zelených fazúl z jednej z 20 krajín pôvodu v licencovanom sklade do jedného z niekoľkých prístavov v USA a Európe, so stanovenými prémiami / zľavami pre prístavy a porasty.

Špecifikácie trhu

Názov obrazovky pre obchodné obrazovky

Káva "C" Futures

Názov obrazovky obchodného centra

NYCC

Kód tovaru

KC

Veľkosť zmluvy

37,500 libier

Cenová ponuka

Centov a stotiny centa až dve desatinné miesta

Série zmlúv

Marec, máj, júl, september, december

Minimálna fluktuácia ceny

5/100 centov za libru, čo predstavuje 18,75 dolárov za zmluvu.

osídlenie

Fyzické doručenie

Trieda / Normy / Quality

Vyhlásenie o certifikácii sa vydáva na základe testovania kvality bôbov a testovania arómy pohárom. Burza používa určité kávy na stanovenie „základu“. Káva považovaná za lepšiu má prémii; tí, ktorí sú považovaní za podradných, majú zľavu.

Výstupy pôvodu

Mexiko, Salvádor, Guatemala, Kostarika, Nikaragua, Keňa, Papua-Nová Guinea, Panama, Tanzánia, Uganda, Honduras a Peru, všetky za pár bodov, Kolumbia s prémiiou 400 bodov, Burundi, Rwanda, Venezuela a India so zľavou 100 bodov, Dominikánska republika Republika a Ekvádor so zľavou 400 bodov a Brazília so zľavou 600 bodov.

Miesta dodania

Výmena licencovaného skladu v Ports of New York District, Virginia, New Orleans, Houston, Miami, Bremen / Hamburg, Antverpy a Barcelona.

Dodacie miesta v New Yorku a Virginii sú rovnaké; dodacie miesta Brémy / Hamburg, Antverpy a Barcelona majú zľavu 1,25 centov / lb; a dodacie miesta v New Orleans, Miami a Houston majú zľavu 1,25 centov za libru až do konca marca 2019 vrátane a so zľavou 0,50 centov za libru v máji 2019 a neskorších expiráciách.

Prvý deň oznámenia

Sedem pracovných dní pred prvým pracovným dňom dodacieho mesiaca.

Posledný obchodný deň

Jeden pracovný deň pred posledným dňom oznámenia

Posledný výpovedný deň

Sedem pracovných dní pred posledným pracovným dňom mesiaca dodania

Pozičný limit

Informácie o limite pozícií a zodpovedností za všetky produkty IFUS nájdete [tu](#).

Obchodné hodiny

VELKOMESTO	OBCHODOVANIE	PRE-OPEN
NEW YORK	AM 4:15 - 1:30 PM 4:15 - 13:30	20:00 20:00
LONDÝN	8:15 - 17:30, 08:15 - 17:30	12:00 hod. 00:00
SINGAPORE	16:15 - 13:30 16:15 - 01:30	8:00 - 08:00

Zdroj: <https://www.theice.com/products/15/Coffee-C-Futures>

PRÍLOHA 3 Zoznam 49 členských štátov k 4. februáru 2020

Vyvážajúce členské krajiny	Dovážajúce členské krajiny
Angola Bolívia (Plurinačný štát) Brazília Burundi Kamerun Stredoafriická republika Kolumbia Kostarika Pobrežie Slonoviny Kuba Demokratická republika Kongo Ekvádor Salvádor Etiópia Gabon Ghana Guatemala Honduras India Indonézia Keňa Libéria Madagaskar Malawi Mexiko Nepál Nikaragua Panama Papua Nová Guinea Peru Filipíny Rwanda Sierra Leone Tanzánia Thajsko Timor-Leste Togo Uganda Venezuela Vietnam Jemen Zambia Zimbabwe	Európska únia: <i>Rakúsko</i> <i>Belgicko</i> <i>Bulharsko</i> <i>Chorvátsko</i> <i>Cyprus</i> <i>Česká republika</i> <i>Dánsko</i> <i>Estónsko</i> <i>Fínsko</i> <i>Francúzsko</i> <i>Nemecko</i> <i>Grécko</i> <i>Maďarsko</i> <i>Írsko</i> <i>Taliansko</i> <i>Lotyšsko</i> <i>Litva</i> <i>Luxembursko</i> <i>Malta</i> <i>Holandsko</i> <i>Poľsko</i> <i>Portugalsko</i> <i>Rumunsko</i> <i>Slovensko</i> <i>Slovinsko</i> <i>Španielsko</i> <i>Švédsko</i> <i>Spojené kráľovstvo</i> Japonsko Nórsko Ruská federácia Švajčiarsko Tunisko

Zdroj: ICO ,2020.

PRÍLOHA 4 Prehľad faktov o káve Burundi / Rwanda

PREHLAD FAKTOV O KÁVE						
Štát	BURUNDI			RWANDA		
	od októbra do novembra			od septembra do októbra		
	od marca do júla			od marca do júla		
				sekundárne: od októbra do decembra		
Doba kvitnutia						
Obdobie zberu						
Dodacie obdobie	od septembra do marca			od mája do októbra		
Prístavy						
Dni tranzitu	Inp.	EÚ	US	Inp.	EÚ	US
Dar-Es-Salaam	95%	21	32	30%	21	36
Mombasa	4%	21	32	70%	21	36
Durban	1%	15	20			
Cieľové krajiny						
1.	Nemecko			Nemecko		
2.	Francúzsko			Belgicko		
3.	USA, Belgicko, Švajčiarsko, Spojené kráľovstvo, Holandsko			Francúzsko, Fínsko, Švédsko		

Zdroj: Supremo.be, 2020.

<http://www.supremo.be/en/node/15>, <http://www.supremo.be/en/rwanda>